



LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLII • CIJENA: 2 €



MUČENIŠTVO

od 19. siječnja do 22. veljače 2025.



Posmrtna maska
blaženoga Alojzija Stepinca
(Foto: Zagrebačka nadbiskupija)

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST ŽIVO VRELO



God. XLII. (2025.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Mučeništvo. Svjetlo vjere u tami svijeta 1

NAŠA TEMA: MUČENIŠTVO

Ivica Raguž: »Ja sam kršćanin« – O mučenicima 2

Zvonko Pažin: »Mučenička krv očituje čudesnu tvoju snagu«
Mučeništvo u bogoslužju Crkve 12

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
D. Runje, J. Bošnjaković, I. Jurić, M. Horvat, D. Pezer

Druga nedjelja kroz godinu 20

Treća nedjelja kroz godinu 24

Prikazanje Gospodinovo. Svijećnica 28

Peta nedjelja kroz godinu 32

Šesta nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Ivan Andrić: Tko je taj Kralj slave? 40

Mučeništvo. Svjetlo vjere u tami svijeta

Čovjek ne mora težiti visinama da bi, obasjan svjetlom Stvoriteljeve blizine i zadivljen promislom te silnim djelima koja odražavaju njegovu neizmjernu ljubav, naučio cijeniti svijet i vlastitu malenost u njemu. Pred očima života, koji se otkriva kao pozornica našega aktivnog udioništva, čovjek, shvaćajući duboku važnost vlastitoga postojanja u povezanosti sa svijetom i Stvoriteljem, prepoznaje svoju malu, ali nezamjenjivu ulogu u čudesnom tkanju života. Na toj pozornici života, čovjek prepoznaje svoje mjesto koje nije slučajno, već je dar, povjerenje od onog koji je sve stvorio i povezao nas u tajanstvenoj mreži života, gdje je svaki život, ma koliko malen, neizmjereno važan. No, sve to odvija se na zemaljskoj pozornici, ispunjenoj izazovima i borbama.

Sve bi ovo mogla biti idilična scena kada bi svijet prepoznao dragocjenosti koje oblikuju naraštaje i usmjeravaju ih prema istinskom dobru. Nažalost, uvijek postoje oni koji se protive vjeri i ljudskim vrijednostima, nalik crvima što nagrizaju živo tkivo zajednice, ostavljajući ju izranjavanom i neprepoznatljivom. Sjećanja na prošle rane ne blijede, dok se svakodnevno šire oblaci mržnje, otvarajući nove. To su oblaci pod oštricom zla i netrpeljivosti, koji donose tamu gdje je nekada bilo svjetlo. Kakva je to pozornica na kojoj se neprestano pojavljuju oni kojima ništa nije sveto, koji lažima i otrovom mržnje truju ono što je čisto, želeći uništiti dobro do samih temelja? Oni koji šire zlo rijetko su sami. Uz njih stoje i oni koji se, premda naizgled nevini, prikrivaju maskom ravnodušnosti ili neutralnosti, a zapravo svojim postupcima, šutnjom ili riječima podupiru zlu namjeru.

Tako svijet sve više poprima oblik amfiteatra vječnih sukoba, pozornice na kojoj plamti 'olimpijska vatra' nepravdi i podjela, koja nikada ne prestaje gorjeti. Na toj sceni, prepunoj borbe između svjetla i tame, u središtu je čovjek koji svakodnevno kroči putem neizvjesnosti. U ovome svijetu nitko ne zna što mu donosi novi dan, a kamoli što stoji iza zavjesa budućnosti. Ipak, liturgija nas podsjeća na one koji su, nošeni vjerom i ljubavlju, uspjeli pobijediti tamu. Mnogi mučenici, noseći u sebi živoga Spasitelja i Otkupitelja ljudskog roda, vlastitom krvlju posvjedočili su snagu i ljepotu Božje ljubavi. Ljubavi koja ne poznaje granice, ljubavi koja je vječna i darovana svakome čovjeku.

Urednik

»Ja sam kršćanin« – O mučenicima

IVICA RAGUŽ



Najljepše svjedočanstvo

1. *Krist*. Zašto su mučenici postali mučenici? Odgovor je vrlo jednostavan. U mnogim izvješćima mučenja prvih kršćanskih mučenika saznajemo da se iz njihovih usta mogla čuti samo jedna jedina riječ: Krist! Da, to je ta jednostavna tajna kršćanskoga mučeništva. Mnogo su ljubili, zaista su mnogo ljubili Isusa Krista i tako su postali mučenici. Samo onaj tko mnogo ljubi Gospodina, ne samo da može, nego taj i želi postati mučenik. Da, on želi postati mučenik jer je mučeništvo izričaj velike ljubavi prema Isusu Kristu: »Nitko nema veće ljubavi od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.« (*1Iv 15,13*) Pritom mučenici to čine kao obične beskorisne slugе, »dužnici«, jer samo žele svojim mučeništvom donekle odgovoriti na mučeništvo koje je za njih same podnio Bog, koji je postao čovjekom, mučenicom iz ljubavi prema njima: »On je za nas položio život svoj. I mi smo dužni živote položiti za braću.« (*1Iv 3,16*) Dakle, nema ni trunka oholosti i napuhanosti u kršćanskih mučenika. Oni su ponizni, svjesni da ne čine ništa posebno spram onoga što je Gospodin učinio za njih. On, premda bez grijeha, umrije za njih, za nas, grješnike. Za razliku od nas, mučenici su shvatili ozbiljnost riječi Svetoga pisma: »Kad sjedneš blagovati s moćnikom, dobro pazi što je pred tobom.« (*Izr 23,1*) Ti pak sjedaš blagovati s Gospodinom koji je završio na križu, koji je patio i umro za tebe, ali ti bježiš od patnje i od križa! Štoviše, tražiš samo užitak, čast, bogatstvo ovoga svijeta. Nemoj se čuditi što ćeš biti izbačen s blagovanja, jer nemaš na sebi svečano ruho patnje, križa i želje za mučeništvom. Da se to ne dogodi, tomu služi i ovo razmatranje. Ali, ono je i više od toga. Ono je ponajviše vesela pohvala mučenicima, jer »se narod veseli kada se množe pravednici« (*Izr 29,2*). I to je već mnogo. Jer, čim

hvališ mučenike, već si u zajedništvu s njima, premda si još slab i nemaš snage i sam biti mučenik, i sam željeti patnju iz ljubavi prema Isusu Kristu. Dakle, već smo na dobrom putu ako hvalimo mučenike, ako ih ljubimo, ako o njima pobožno promišljamo, ako im se molimo i utječemo, ako se s njima radujemo te ako s njima supatimo, premda još sami ne patimo. No, ovo razmatranje ne želi ostati samo na pohvali. Ono nas želi pohvalom potaknuti da i sami nasljedujemo mučenike. Jer, samo ih častiti, a bez ikakve želje za nasljedovanjem, nije ništa drugo doli lažno laskanje. Tako ovaj moj skromni tekst želi biti koristan za nasljedovanje, premda on nije ni blizu šutljivih djela mučenika. Kao što zapaljen tamjan stvara miris, tako i dobra djela uvijek stvaraju korist za duše. Stoga su mučenici glasnjiji od nas koji govorimo i pišemo, jer mi često odveć govorimo i pišemo, a ne postižemo ništa. A oni su šutjeli i djelovali, i postigli su sve: Isusa Krista.

2. *Isus Krist jest Bog*. Mučeništvo je najljepše svjedočanstvo (1Tim 6,18) da je Isus Krist živ, da je Isus Krist uskrsnuo, da je on Bog koji je postao čovjekom. Ono je najljepše svjedočanstvo Isusove velike, lude ljubavi prema čovjeku, ukoliko je Isus sam Božji Sin koji je postao čovjekom, služio čovjeku, patio i umro sramotnom, mučeničkom smrću na križu. Da nema mučenika, tj. da ne postoje takvi vjernici koji su spremni dati svoj život za Krista, to bi značilo da je Isus Krist obična povijesna osoba, posve neučinkovita, beznačajna, poput svih ostalih ljudi za koje nitko nije spreman dati svoj život. Zato je mučeništvo sjeme novih kršćana: kada vidimo vjernike koji odlaze radosno u smrt iz ljubavi prema Kristu, njihovo lijepo svjedočanstvo pokazuje da je Isus Krist Bog, da je njegova ljubav tako velika te ona i danas obuzima one koji su spremni prezreti svoj vlastiti život. Crkva bez mučenika ne bi više bila Kristova Crkva, ne bi uopće bila Crkva, nego puka ovozemaljska zajednica. Mučenici su zato najsvjetliji svjedoci vjere u Isusa Krista. Dakle, mučenici su povjerovali i u vjeri spoznali čudesnu i ludu Božju ljubav prema čovjeku te su i sami htjeli na tu ljubav odgovoriti svojom velikom ljubavlju. Na patničku ljubav sve do smrti Boga i čovjeka, Isusa Krista (Fil 2,8), željeli su odgovoriti svojom patničkom ljubavlju sve do svoje vlastite smrti (Otk 12,11).

[...] već smo na dobrom putu ako hvalimo mučenike, ako ih ljubimo, ako o njima pobožno promišljamo, ako im se molimo i utječemo, ako se s njima radujemo te ako s njima supatimo, premda još sami ne patimo.

Patnja i prijezir

3. *Patnja je milost*: »Jer vama je dana milost: ‘za Krista’, ne samo u njega vjerovati nego za njega i trpjeti.« (Fil 1,29) Budući da je Isus Krist patio i umro na križu, mučenici shvaćaju patnju kao milost. To što smiju patiti, to što smiju biti progonjeni, odbačeni, ismijavani, smatraju milošću. Zašto? Zato što se tako mogu potpuno suobličiti s Isusom Kristom, mogu postati jedan duh s njim (1Kor 6,17). Mučenici se raduju patnji, progonstvu, nerazumijevanju, jer im tako svijet konačno postaje potpuno beznačajan, sporedan spram Isusa Krista. Štoviše, tako i sebi samima postaju beznačajni,

Mučenici nas poučavaju da ne tražimo uživanje, nego, naprotiv, da u ovom svijetu tražimo patnju, da žudimo za patnjom. Zašto? Da bi nam tako što manje bio važan svijet, a što više Isus Krist, što manje mi važni samima sebi, a što više da nam Isus Krist bude važan.

sporedni. Raduju se svakoj patnji, a osobito mučeništvu jer sada mogu razapeti svijet spram sebe i sebe spram svijeta. Mučenici nas poučavaju da ne tražimo uživanje, nego, naprotiv, da u ovom svijetu tražimo patnju, da žudimo za patnjom. Zašto? Da bi nam tako što manje bio važan svijet, a što više Isus Krist, što manje mi važni samima sebi, a što više da nam Isus Krist bude važan. Vidljivo je to već u ljudskoj ljubavi. Koji je muškarac najdostojniji ljubavi žene? Svakako ne onaj koji traži časti, moć, uživanje, bogatstva ovoga svijeta. Jer to je muškarac koji misli na sebe, kojemu nije stalo do ljubavi! Dostojan je ljubavi žene samo onaj muškarac kojemu sve postaje sporedno – čast, moć, uživanje – spram ljubavi prema ženi. Takav muškarac smatra svaku patnju milošću jer patnjom pokazuje koliko ljubi svoju ženu. On rado razapinje i svijet i sebe kako bi ostao vjeran ljubavi prema ženi! Zato istinska žena voli takve muškarce, vitezove, muškarce koji vole patnju, muškarce koji patnju smatraju milošću. Dakle, ako je to tako u ljudskoj ljubavi, koliko bi to tek trebalo vrijediti u ljubavi prema Isusu Kristu! Zato se mučenici raduju patnji, smatraju je milošću jer tako konačno mogu zaboraviti i svijet i sebe, tako im konačno jedino Krist može biti na umu te se, tek tako, mogu brzo sjediniti s njim.

4. *Kršćani traže patnju, a ne užitak.* Dok Bog u Isusu Kristu nije došao na križ, patnja je bila besmislena. A sada pak, s Isusom Kristom, patnja je veličanstven izričaj ljubavi, ona je vrhunski način nasljedovanja Isusa Krista. Zato kršćanin ne traži uživanje u ovom svijetu, nego patnju. Ne raduje se uživanju, nego se raduje patnji. Ponavljam, kršćanin traži patnju, ali ju ne traži radi patnje, nego ju traži kako bi po njoj razapeo svijet, sve ovozemaljsko, i kako bi po njoj razapeo sebe te tako bio potpuno čovjek ljubavi, ljubavi prema Isusu Kristu. Kršćanin se raduje što mu se raspada ovozemaljsko, ovaj zemaljski dom, kako bi se mogao obnavljati onaj nutarnji, kako bi iznutra bio Kristov. Dakle, Crkva ne slavi mučenike zbog patnje, nego zbog razloga patnje, a to je ljubav prema Isusu Kristu. Jer, »ne čini patnja mučenika mučnikom, nego uzrok patnje« (*martyres ergo non facit poena sed causa*), kako nas poučava sv. Augustin. A uzrok patnje velika je ljubav prema Isusu Kristu koja, kako rekosmo, traga za patnjom i raduje se patnji, a time i mučeništvu. Mučenici nas oduševljavaju jer su prezreli ovaj život zbog Života, Isusa Krista, prezreli su i sebe same zbog Isusa Krista i tako su u svojem životu ostvarili Kristove riječi: »Tko ne mrzi samoga sebe, ne može biti moj učenik.« (*Lk 14,26*) Budući da je Krist svojom smrću na križu prezreo ovaj sadašnji život, mučenici ne čine ništa drugo nego nasljeđuju svojega Učitelja. Poslanica Hebrejima poučava nas da je Gospodin radi radosti vječnoga života prezreo sramotu: »Uprimo pogled u Početnika i Dovršitelja vjere, Isusa, koji umjesto radosti što je stajala pred njim podnese križ, prezrevši sramotu te sjedi zdesna prijestolja Božjega.« (*Heb 12,2*) Da, ljudi otpadaju od vjere u Isusa Krista jer ne žele biti osramoćeni

u ovom životu, ne žele izgubiti čast, moć, uspjeh. Budući da je sam Gospodin prezreo sramotu, i mučenici preziru sramotu ovoga svijeta. Štoviše, raduju se tomu što su osramoćeni u ovom svijetu, jer ih tako, po toj sramoti, ništa više ne veže za ovaj život. Krist je uskrsnuo na vječni život. Mučenici nasljeđuju uskrsloga Gospodina te ne žude za ovim, nego za vječnim životom. Mučenici nam tako pokazuju, svojim lijepim svjedočanstvom, što trebamo prezirati u ovom životu, a za čim trebamo žudjeti. Trebamo prezirati ovaj život i žudjeti za vječnim životom.

5. *Prijezir sadašnjega.* Duh ovoga svijeta želi da vidimo samo sadašnje i vidljivo, dok mučenici žive za buduće i nevidljivo, a to je, kako rekosmo, zajedništvo s Trojedinim Bogom i sa svima svetima. Mučenici su svjesni da čovjek i ovako i onako mora umrijeti, a to znači da je ovaj život prolazan, da nalikuje sjeni te da im upravo progonstva i patnje ubrzavaju prijelaz u vječni život. Zato mučenici idu u smrt radosno i veselo, bez ikakve mržnje prema svojim mučiteljima. Naprotiv, svoje mučitelje prihvaćaju kao dobročinitelje te im zahvaljuju što će im oni omogućiti da se što brže i bolje sjedine s ljubljenim Isusom Kristom. To je i razlog zašto mnoga izvješća mučeništva donose šaljive scene između mučenika i krvnika, koje pokazuju nepokolebljivu nadu mučenika u vječni život. Negdje čitamo da su mučenici znali doslovce prasnuti u smijeh kada su ih mučitelji željeli nagovoriti, bilo mučenjem, bilo povlasticama, da odustanu od Isusa Krista. Tim su se smijehom narugali svojim mučiteljima u skladu sa psalmom: »No, tim im se smiješ, o Gospodine, i rugaš se poganima svima.« (Ps 59,9) K tomu, mučenici nipošto ne žele nikakvo zlo mučiteljima, jer bi se mučenicima tako samo smanjile nagrade koje će primiti kod Gospodina. Naime, kakva ti je nagrada u patnji ako mrziš svoje mučitelje? Zato je zanimljivo kako sv. Augustin u svojim pismima moli rimske upravitelje da heretike (donatiste), koji su progonili i ubijali katolike, nipošto ne ubijaju, ali da ih i ne kažnjavaju previše, jer će progonjenima i mučenicima time oduzeti nagradu patnje kod Gospodina. Zaista divan stav plemenite duše sv. Augustina, ali i tolikih mučenika. Dakako, takav je stav moguć samo u onih koji vjeruju u raspetoga i uskrsloga Isusa Krista, a to znači u Boga koji je odlučio osvojiti svijet, širiti svoje kraljevstvo u ovom svijetu patnjom, a ne uživanjem; trpljenjem, a ne nanošenjem trpljenja; strpljivim podnošenjem muka, a ne pobunjeničkim i mrmljajućim odbacivanjem patnje. Mučenici znaju da se ovomu svijetu služi najbolje kada ga se prezire, kada se prezire sadašnjost, a živi za budućnost, kada se prezire vidljivo, a živi za nevidljivo! Što može bolje današnjemu čovječanstvu donijeti mir, blagostanje, zajedništvo ako ne oni ljudi koji su ljubljeni od Boga i koji ljube Boga, oni ljudi koji su postali sama ljubav do smrti. I koji je čovjek moćniji od mučenika? Nema ga. Što može svijet mučniku kad je on zbog ljubavi prema Isusu Kristu prezreo i svijet, i samoga sebe! Ne može mu ništa. Tko je nadvladao ljubav prema

[...] kršćanin ne traži uživanje u ovom svijetu, nego patnju. Ne radije se uživanju, nego se radije patnji. Ponavljam, kršćanin traži patnju, ali ju ne traži radi patnje, nego ju traži kako bi po njoj razapeo svijet, sve ovozemaljsko, i kako bi po njoj razapeo sebe te tako bio potpuno čovjek ljubavi, ljubavi prema Isusu Kristu.



Nep. autor, Sv. Franjo Ksaverski,
(oltarna slika na pokrajnjem
oltaru sv. Franje Ksaverskoga
u varaždinskoj katedrali),
oko 1742.

ovom životu, nadvladao je sve što ga veže uz ovaj život. Stoga, što je veća ljubav prema Isusu Kristu, tim manje čovjek treba ovaj svijet, a što ga manje treba, tim je uzvišeniji, neovisniji i moćniji spram istoga svijeta.

Poniznost i okrutnost

6. *Poniznost.* Rekli smo da mučenici žele patnju, a ne uživanje, raduju se više patnjama nego užitcima. Uvijek je više istine u patnji nego u uživanju, više je radosti koja dolazi iz patnje, nego one koja dolazi iz užitaka. Mučenici žele patnjom, križem osvojiti svijet za Isusa Krista. Zato mučenici, i prije nego što su postali mučenici, žive mučenički, o čemu ćemo malo kasnije progovoriti. A to znači da u svojem životu traže uvijek ono što je teško, prezrivo, rado odlaze u misije gdje nitko ne će znati za njih, kako bi tim više umrli sebi i svijetu, kako bi se tim manje pouzdavali u sebe, a više u Gospodina. Poslušajmo samo divne riječi misionara sv. Franje Ksaverskoga, zbog kojih je i ruka pisca ovih redaka nakratko zadržala: »I zbog toga nam je Bog dao vrlo velike i izvanredne milosti, dovodeći nas u ove krajeve nevjernika, kako ne bismo zanemarili svoju zadaću. Ova je zemlja ispunjena idolopoklonstvom, sluganstvom i Kristovim neprijateljima. I nemamo ništa na što bismo se mogli osloniti ili u što bismo mogli polagati nadu, osim u Boga. Ovdje nemamo ni rodbine, ni prijatelja, ni poznanika, a nema ni kršćanske sućuti, nego su svi neprijatelji onoga koji je stvorio nebo i zemlju. Stoga smo prisiljeni svu svoju vjeru, nadu i povjerenje staviti u Krista, našega Gospodina... U drugim krajevima, gdje je poznat naš Stvoritelj i Spasitelj, stvorenja mogu biti razlogom da se čovjek udalji od Boga, poput ljubavi prema ocu, majci, rodbini, prijateljima i poznanicima, ili ljubavi prema vlastitoj domovini, uz težnju da se osigura ono potrebno, kako za zdravlje, tako i za bolesti. Ljudi se oslanjaju na prolazna dobra i utjehu koja im dolazi u teškim trenucima. Ono što nas ovdje najviše prisiljava da polažemo nadu u Boga jest nedostatak osoba koje bi nam duhovno pomogle. U ovim stranim zemljama, koje ne poznaju Boga, on nam pruža tako veliku milost da nas stvorenja prisiljavaju i pomažu nam da ne zaboravimo staviti svu svoju vjeru, nadu i povjerenje u njegovu božansku dobrotu... Razmatrajući o toj velikoj milosti, koju nam je Bog dao, zajedno s mnogima osjećamo stid... U svojoj neizmjerljivoj ljubavi doveo nas je u Japan i oslobodio nas ljubavi prema mnogim stvorenjima koja su nas sprječavala u tome da imamo veću vjeru, nadu i povjerenje u njega. « Eto, misionar sv. Franjo voli Japan, on voli trpljenje kako bi po trpljenju još više zavolio Isusa Krista. Već je vidljivo i iz ovoga teksta da sveti, a time i mučenici, traže patnju. No, u tom traganju za patnjom ne žele postati junaci, kao što su to junaci ovoga svijeta, a to znači da snagu crpe iz sebe i da traže divljenje za sebe. Ne. Mučenici su slabi kao i mi. Ali, za razliku od nas, koji u toj slabosti i dalje ustrajemo u pouzdanju u sebe, mučenici guraju sebe u

očaj, prestaju se pouzdavati u sebe, a sve svoje pouzdanje stavljaju u Isusa Krista. Mučenici dobivaju jakost izvan sebe, u Isusu Kristu. Zato su mnogi mučenici na usnama imali samo jednu jedinu riječ: Krist. Ili su pak jačali svoju dušu moleći psalme: »Iz tjeskobe Gospodina ja zazvah: on me usliša i oslobodi. Gospodin je sa mnom i ja ne strahujem: što mi tko može? Gospodin je sa mnom, pomoć moja, i zbunjene gledam dušmane.« (Ps 118,5-7) I još: »Da nije Gospodin za nas bio: kad se ljudi digoše proti nama, žive bi nas progutali.« (Ps 124,2-3) Zato Crkva ne časti mučenike kao junake, ne časti njihovu snagu, oholost, drskost, tvrdoglavost, nego njihovu pobožnost, a to znači njihovo postojano i nepokolebljivo pouzdanje u Isusa Krista. Oni se nisu borili za sebe, za svoju proslavu, nego za Isusa Krista. Naime, i ljudi ovoga svijeta prihvaćaju sve moguće patnje kako bi ostvarili svoje ciljeve: neki da postignu veliko bogatstvo, drugi moć, treći znanje. Pate također i razbojnici i zločinci, i oni su čak spremni otići u smrt zbog svoje pohlepe, ali i zbog svojih uvjerenja. Tu se još jednom pokazuje istinitom tvrdnja da nije patnja ta koja mučenike čini mučenicima, nego uzrok ih čini mučenicima. Mučenici pate iz ljubavi prema Isusu Kristu i upravo zbog toga mučenici pate ponizno. Ne pate tako da drugima nanose patnju, ne pate tako što sebe uzdižu i hvale, nego tako što hvale Isusa Krista, Boga koji je sam odlučio radije patiti, a ne drugima nanositi patnju. Isus Krist Bog je koji je želio čovjeka privući patničkom ljubavlju, a ne prisilom nasilja i straha.

7. *Pobožna okrutnost.* Poniznost se očituje i u tome da mučenici nikada aktivno ne zazivaju svoju mučeničku smrt. Zašto? Zato što žele i svoje mučitelje očuvati od grijeha, ne žele da njihovu mučiteljima, zbog svojih nedjela, izgube vječni život. Mučenici se klone na sve moguće načine da ne skandaliziraju svoje bližnje, opet s razlogom, da se zbog njih ne vrijeđa Bog, Isus Krist, Crkva. Nisu kršćanski mučenici oni koji uživaju u tome da provociraju svoje bližnje, da ih onda oni muče i da im se izruguju. Nažalost, mnogi misle i danas da su mučenici ako na ovakav način svjedoče Isusa Krista. No, to su oholi svjedoci i oholi mučenici kojima je više stalo do junačenja i isticanja sebe samih, nego do Isusa Krista. Dakle, mučenici se trude sa svima živjeti u miru (Rim 12,18). Mučenici pak postaju mučenicima samo u onom trenutku kada im Gospodin podari tu milost, a ne kada oni sami to žele. Što to znači? Postaju mučenicima kada ih ovaj svijet želi prisiliti da zaniječu Isusa Krista. U tim trenucima za njih prestaje obzirnost ne samo prema mučiteljima, nego prema cijelom svijetu, pa i prema najdražima i najmilijima, prema ženi, mužu, djeci, prijateljima. Tada postoji samo Isus Krist. Tada se na njihovim usnama pojavljuje jedna jedina riječ, koja se može čuti u mnogih izvješćima mučenika: »Ja sam kršćanin.« Jedino tada za njih prestaje postojati svijet i jedino tada oni se raduju što su sablazan i luđaci za ovaj svijet. Mučenici više ne prepoznaju svoje najdraže koji ih žele odgovoriti od vjere u Isusa Krista. Spremni su

Mučenici pak postaju mučenicima samo u onom trenutku kada im Gospodin podari tu milost, a ne kada oni sami to žele. Što to znači? Postaju mučenicima kada ih ovaj svijet želi prisiliti da zaniječu Isusa Krista. U tim trenucima za njih prestaje obzirnost ne samo prema mučiteljima, nego prema cijelom svijetu, pa i prema najdražima i najmilijima, prema ženi, mužu, djeci, prijateljima. Tada postoji samo Isus Krist.

*Tko želi biti kršćanin
kako bi ovdje uživao, bio
hvaljen i slavljen, nije
kršćanin. Zato istina
kršćanske vjere započinje
s mržnjom. Uostalom,
i sam Bog započeo je i
završio svoj zemaljski
život s mržnjom ljudi
koji ga ne primiše.*

na okrutnu ljubav prema njima, znajući da, tko u tom trenutku ne mrzi svoje najmilije, nije dostojan Isusa Krista. Tada je ta »okrutnost izričaj pobožnosti« – *crudelitas ista pietas est* (sv. Jeronim). Između prijetnji progonitelja i suza njihovih najmilijih, mučenici su ostali nepokolebljivi, nisu se dali slomiti prijetnjama, ali ni ljubavlju najmilijih. Smijali su se prijetnjama progonitelja, ali su ostali neosjetljivi na ovozemaljsku ljubav, jer je zajedništvo duše s Kristom bilo uzvišenije od bilo kakva zemaljskog odnosa. S nadom u nebeska dobra prezreli su prolazna, kako smo rekli. U tom trenutku sve ovozemaljsko postalo im je mrsko i strano. Samo im je jedno bilo na umu: Krist. Zato su se svega odrekli, kako bi stekli Njega. I ne samo to. I za same mučenike prestaje postojati tijelo, rodbinska i bilo koja druga veza. Kao što je majka svoje sinove bodrila da odu u smrt (2Mak 7), tako i mučenici bodre jedni druge da odu u smrt radi Krista, da ne misle više na tijelo, krv, domovinu, na ovozemaljsku ljubav. U jednom izvješću kršćanskih mučenika čitamo da je jedna kršćanska majka ovako bodrila svoje dijete da ustraje u mučeništvu: »Ti nisi moje dijete, ti nisi plod mojih porođajnih boli. Budući da si primio Boga, rođen si u Bogu. Primio si moć da postaneš dijete Božje. Trči k svojemu Ocu da te ne ostave tvoji suborci, da ne zakasniš do krune, da ne učiniš uzaludnom moju majčinsku molitvu. Ne ćeš povrijediti svoju majku kada postaneš nositelj krune, pobjednik i nositelj trofeja.« »Ti nisi moje dijete!« Mučeništvo tako razotkriva središte kršćanske vjere, a to je da su kršćani vezani duhovnom vezom, da ih uzajamno veže duhovna veza. Nisu rođeni od krvi, od volje tjelesne, muževlje, nego od Boga (Iv 1,13). Mučenici tako pokazuju da bi sve ljude trebala vezivati ta nevidljiva spona, božanska spona. Svi bi trebali biti od Boga, a to znači biti od Boga koji je postao čovjekom, od Isusa Krista. To je ta božanska spona, spona ljubavi, poniznosti, istine, pravednosti, dobrote.

8. *Mržnja*. Mučeništvo također pokazuje još nešto, a to je da kršćanska vjera sama po sebi izaziva u ljudima ovoga svijeta mržnju: »Istina započinje s mržnjom. Neprijateljica je čim se pojavi.« – *Cum odio sui coepit veritas. Simul atque apparuit, inimica est.* (Tertulijan) Tko želi biti kršćanin, a ne patiti, nije kršćanin. Tko želi biti kršćanin kako bi ovdje uživao, bio hvaljen i slavljen, nije kršćanin. Zato istina kršćanske vjere započinje s mržnjom. Uostalom, i sam Bog započeo je i završio svoj zemaljski život s mržnjom ljudi koji ga ne primiše. Zašto mržnja? Zato što se čovjek s istočnim grijehom udaljio od Boga, želi biti bog bez Boga. Ne želi ljubiti i u ljubavi služiti, ne želi biti podložan i Bogu i bližnjemu, nego želi biti gospodar samoga sebe, slijediti svoju volju. Ateizam nije ništa drugo doli nijekanje Boga u svrhu sebične samodostatnosti. Nije ni čudo da čovjek ne može podnijeti osobito onoga Boga koji mu se učinio tako bliskim, postavši čovjekom. Isus Krist, Bog i čovjek, ušao je u njegov vlastiti svijet, u njegovu vlastitu sigurnost i zato nijedna religija ne izaziva takvu mržnju kao što to izaziva kršćanstvo i kršćani.

Kršćani, odnosno mučenici, izazivaju veliku mržnju i prijezir ovoga svijeta, jer oni iz ljubavi prema Isusu Kristu preziru ono što ovaj svijet voli: častohleplje, uživanje, bogatstvo. Izazivaju mržnju jer žive u skladu s Božjim zapovijedima koje nisu zapovijedi ovoga svijeta: brak između muškarca i žene do smrti, rađanje djece, obrana života od začeca do smrti, osuda samoubojstva, molitva, neradna nedjelja i mnogo drugo. Dakle, čim kažeš »ja sam kršćanin«, računaj na mržnju, kako nas poučava i sam Krist: »Svi će vas zamrziti zbog imena mogega.« (Lk 21,17) »Brat će brata predavati na smrt i otac dijete. Djeca će ustajati na roditelje i ubijati ih. Svi će vas zamrziti zbog imena moga. Ali tko ustraje do svršetka, bit će spašen.« (Mt 10,21-22)

Mučeništvo savjesti i kreveta

9. *Mučeništvo savjesti.* Kao što rekosmo, ovo razmatranje treba biti takva pohvala mučenika da nas pozove na mučeništvo, da postanemo mučenici i prije nego što dobijemo mogućnost zaista biti mučenici. Naime, čitav kršćanski život treba biti mučeništvo, tj. mučeništvo, svjedočanstvo savjesti, o kojem govori sv. Pavao: »Ovo je naša slava: *svjedočanstvo (mučeništvo)* naše savjesti da smo u svijetu živjeli – osobito prema vama – u svetosti i iskrenosti Božjoj, ne u mudrosti tjelesnoj, nego u Božjoj milosti.« (2Kor 1,12) To prije svega znači da svoj život u ovom svijetu shvaćamo kao razapinjanje sebe spram svijeta i razapinjanje svijeta spram sebe (Gal 6,14). To kršćani ostvaruju na razne načine: postom, bdijenjem, umjerenošću u jelu i piću, praštanjem, milostinjom, poslušnošću biskupu, župniku, poglavaru, podložnošću suprugu, ljubavi prema supruzi, poslušnošću prema roditeljima. Sve su to načini kako kršćanin postaje skroviti mučenik, mučenik savjesti i prije mučeništva krvlju. Osobito bi takvi mučenici savjesti trebali biti redovnici, redovnice, ali i svećenici. I u njihovo tijelo trebala bi se utisnuti patnja (Gal 6,17), radost zbog trpljenja. Jer, gdje je trpljenje radi Isusa Krista, tamo su obilate i spoznaje i utjehe, kako nas opet poučava sv. Pavao: »Jer kao što su obilate patnje Kristove u nama, tako je po Kristu obilata i utjeha naša.« (2Kor 1,5) I oni, ali i svi kršćani, ako ih nevolja pritišće, gledajući Krista raduju se. Ako ih pak tjeskoba pogodi, promatrajući njega, nalaze mir; ako ih progoni svijet ili lažna braća u Crkvi, gledajući prema nebu, ne mare za zemlju. Ako im glad prijeti, traže kruh života i bivaju nasićeni (Jv 6,35). Ako im netko otme imovinu, ne brinu se jer im je Gospodin već rekao da prezru sve to i prije nego što im je neprijatelj pokušao oduzeti. Ako ih zatvore u tamnicu, Isus im je već rekao da žive kao da su razapeti svijetu. Ako ih ljudi muče i nanose im patnju, time im samo pribavljaju još slavniju krunu i veću nagradu. Neprijatelji ne samo da ne mogu kršćanima ništa nauditi, nego još i pridonose njihovoj slavi. Što više trpe zbog Isusa Krista, to jači postaju, poput dijamanta: sve se u dodiru s njima slama, a oni ostaju isti u svemu.

*Dakle, čim kažeš
»ja sam kršćanin«,
računaj na mržnju, kako
nas poučava i sam Krist:
»Svi će vas zamrziti zbog
imena mogega.«
(Lk 21,17)*

U svakoj patnji ne gube nadu, čuvaju svoje dostojanstvo i tako su mučenici savjesti. Ah, to je skrovito mučeništvo najteže!

10. *Križevi*. Kršćani se raduju križevima jer ih na to poziva sam Spasitelj: »Tko ne uzme svojega križa i ne pođe za mnom, nije mene dostojan.« (Mt 10,38) Kakav god bio križ, kršćani ga rado uzimaju, rado odlaze na križ jer tako se najbrže suobličavaju raspetomu Kristu, tako im najlakše svijet postaje nebitan i oni sebi samima, a najbitniji im je Isus Krist. To sve osobito vrijedi za one križeve na koje smo dospjeli svojim grijesima, kao oni razbojnici s desne i s lijeve strane Kristova križa. Zbog svojih si se grijeha doveo u takvu situaciju da si odbačen, posramljen, da si kažnjen, možda i od društva i od Crkve. No, i tada kršćani brzo mogu postati od razbojnika mučenicima. Kako? Potrebno je samo promijeniti uzrok patnje, kako veli sv. Augustin. Da, promijeni uzrok – *causam muta*! Zbog svojih si grijeha dospio na križ, a sada promijeni uzrok, shvati svoj križ kao okajanje za grijehe i već si se kao razbojnik preobrazio u mučenika. To vrijedi zapravo za sve križeve. Patiš, mučiš se, svašta ti se događa u životu, samo nađi pravi uzrok i postat ćeš mučenik: svoj križ zagrlji iz ljubavi prema Kristu. A ako svoj križ još ne možeš zagrliti iz ljubavi prema Kristu, barem ga zagrlji kao dobri razbojnik, kako bi okajao svoje grijehe. Nažalost, većina nas ne želi mučeništvo, ne želi dan za danom umirati sebi (1Kor 15,31), nego u patnjama postajemo još gori, poput lijevoga razbojnika: vrijeđamo i Boga i bližnje, propadamo još dublje u ponor vlastite sebičnosti koja nas dovodi do prijezira i Boga i bližnjega. Ne. Budi radije dobri lopov. Na križu si, iskoristi prigodu i ukradi Život, kao što je to učinio dobri razbojnik. Ponizi se i konačno zavapi: »Gospodine, sjeti me se u svom Kraljevstvu.«

11. *Mučeništvo kreveta*. Mučenici mogu biti osobito oni koji su u krevetu, tj. bolesni. U bolesti se lako vjernik može pretvoriti u lijevoga razbojnika. Može postati nestrpljiv, pasti u beznade, mrziti sve oko sebe, čak razmišljati o samoubojstvu, eutanaziji. Vjernik postaje mučenik kada svoju postelju preobrazi u postelju dobrog razbojnika. A to znači da prihvaća raspadanje svojega tijela, toga ovozemnog doma, kako bi se svakodnevno obnavljao iznutra duhom: »Zato ne malakšemo. Naprotiv, ako se naš izvanji čovjek i raspada, nutarnji se iz dana u dan obnavlja.« (2Kor 4,16) I ako mu na pamet dolaze svakojake zle misli, neka misli na raspetoga Krista, ali i na tolike mučenike koji su podnijeli mučeništvo daleko teže nego što on sam pati, jer se još nije odupro do krvi (Heb 12,4). A ako su muke u krevetu tako velike, kao što su bile velike i patnje mučenika, to ga opet ohrabruje jer sada smije biti Kristov mučenik i u krevetu, zajedno s tolikim mučenicima koji su prolili krv za Isusa Krista. Poput mučenika, i bolesnici misle na to kako sve na ovom svijetu traje kratko, pa tako i patnja. Da, sve je tako kratko spram duljine vječnoga života. Kao što mučenici nisu gledali svoje patnje, nego su svoj pogled prikovali uz Kristov križ, uz nebo, tako

Tiziano Vecellio,
Krist i dobri razbojnik, 1566.



i bolesnici to mogu učiniti u svojim krevetima, misleći kako su kratke, a time i malene patnje spram onoga što ih čeka u vječnom životu: »Ta ova malenkost naše časovite nevolje donosi nam obilato, sve obilatije, breme vječne slave jer nama nije do vidljivog, nego do nevidljivog: ta vidljivo je privremeno, a nevidljivo – vječno.« (2Kor 4,17-18) »Zbog toga se radujte, makar se sada možda trebalo malo i žalostiti zbog različitih kušnja: da prokušanost vaše vjere – dragocjenija od propadljiva zlata, koje se ipak u vatri kuša – stekne hvalu, slavu i čast o Objavljenju Isusa Krista.« (1Pt 1,6-7)



Grob sv. Petra u Vatikanu

12. *Grobovi mučenika.* Čudesno je to da mučenici više čuda čine poslije nego za ovozemaljskoga života. Toliko su umrli sebi da sada, kada ih častimo, ne mogu primiti hvalu u ovom svijetu, ne mogu se nimalo uzoholiti, nego svu hvalu primaju kako bi u nebu još više slavili Boga. I kršćani više vole mrtva tijela mučenika, nego živa tijela športaša, manekenki, lijepih žena i muškaraca. Vole više njihova tijela jer su njihova tijela bila tijela Kristove ljubavi te su, iako mrtva, živa, jer nose snagu Kristove prisutnosti. I zato je dobro ići na grobove svih svetaca. Tu se krije posebna snaga, snaga Kristove milosti koja je djelovala i još djeluje u njihovim dušama i u njihovim tijelima. A nadasve je dobro ići na grobove mučenika, moleći da ih nasljedujemo. Kad dođeš na grob mučenika, postaješ drukčiji. Ako si se uzoholio zbog bogatstva, umislio zbog znanstvenih titula, trenutnih uspjeha, pa i javne slave, na grobu mučenika shvaćaš da je to sve ispraznost nad ispraznošću. I tako ti bolesna duša postaje zdrava duša, počinješ konačno dolaziti k sebi i u sebi pronalaziti Boga. Ako si pak jadan, siromašan i prezren od svih, od mučenika, tih siromašnih »Lazara«, dobivaš snagu i utjehu jer još nisi ni blizu patio za Krista koliko su patili oni. Tako i bogati i siromašni, i uspješni i neuspješni primaju blagoslov od mučenika. Svi shvaćaju da je jedno samo potrebno čovjeku: čuvati se grijeha, bojati se vječne smrti i truditi se biti s Kristom. Sve ostalo treba biti razlogom za smijeh jer je sve ostalo u ovom svijetu obična sjena, sve su to samo isprazne riječi i snovi. Da, istina je to. Kao što na sprovodima i karminama ljudi budu nekako više ljudi nego na svečanostima, gozbama, nekako budu topliji, nježniji, krhkiji, bez one napuhanosti i šepirenja – zato je istinito Pismo kada veli: »Bolje je ići u kuću gdje je žalost nego u kuću gdje je gozba, jer ondje je kraj svakoga čovjeka, i tko je živ, nek' primi k srcu!« (Prop 7,2) – tako i kod grobova mučenika ljudi postaju više ljudi. ■

»Mučenička krv očituje čudesnu tvoju snagu« Mučeništvo u bogoslužju Crkve

ZVONKO PAŽIN

Od samih je početaka Crkva imala svoje mučenike koji su vjernost Kristu Gospodinu zasvjedočili svojim životom. Zato se u grčkom i nazivaju *martyres* – svjedoci. Vrijeme Crkve je uvijek, manje ili više, vrijeme mučenika, sve tamo od prvih progona Heroda Mlađega, preko Nerona i drugih rimskih careva, pa do primjera iz ovoga stoljeća.

I. Mučeništvo u svetom pismu i predaji Crkve

Grčki pojam *martyr* / *martyros* označavao je, osobito u sudskoj praksi, osobu koja svjedoči za nešto što je osobno vidjela i doživjela. Kasnije ovi pojmovi označavaju općenito svjedočenje za neku ideju. Tako u staroj Grčkoj *martyria* može biti svjedočanstvo sve do predanja vlastitog života.

U novom zavjetu pojam *martyr* označava ponajprije svjedoka, međutim Luka daje ovoj riječi novo značenje: govori o svjedocima Kristovog uskrsnuća. Kršćanska se vjera temelji ne samo na *očevicima* Kristovih djela, nego upravo na *svjedocima* koji u činjenici Kristove smrti i uskrsnuća dubokim uvjerenjem prepoznaju otajstvo našega spasenja i za to svjedoče. Tako Isus šalje svoje učenike da budu svjedocima njegovih djela uključujući i uskrsnuće: »Ovako je pisano: 'Krist će trpjeti i, treći dan, ustati od mrtvih, i u njegovo će se Ime propovijedati obraćenje i otpuštenje grijeha po svim narodima počevši od Jeruzalema.' Vi ste tomu svjedoci« (Lk 24,46-48; usp. također: Dj 1,8; 1,21; 3,15; 5,32; 10,39; 13,31). Nadalje, iako Pavao nije svjedok Kristova zemaljskog života, on je svjedok Krista uskrsloga (Dj 22,15). U Otk 17,6 govori se o ženi pijanoj *od krvi svetih i od krvi svjedoka Isusovih*. Ovdje Ivan daje iskonsko značenje riječi *martyr*: nije *svjedok* svaki kršćanin koji položi život za vjeru, nego onaj koji dađe svjedočanstvo za Krista.

Od samih početaka u Crkvi su mučenici bili u velikoj časti. Želeći biti slični svome Gospodinu i u njegovu ukopu, kršćani su odbacili poganski običaj spaljivanja pokojnika i odlučili se za



Memoria apostolorum

sahranjivanje. Za razliku od pogana koji bi se sastajali na grobovima svojih pokojnika gdje bi imali *refrigerium*, gozbu u čast pokojnika, kršćani su umjesto »refrigeriuma«, slavili euharistiju, a umjesto žalopjoke, pjevali himne i psalme. Nadalje, dok su se pogani okupljali oko grobova svojih pokojnika o njihovu rođenjenu, kršćani su se okupljali na grobovima svojih mučenika o njihovu *nebeskom rođenjenu* (*dies natalis*), to jest na dan njihova mučeništva. Tako su se npr. vjernici iz Smirne već u 2. st. okupljali svake godine na dan mučeništva biskupa Polikarpa u radosti i veselju. Tom je prigodom euharistijsko slavlje bilo osobito svečano. Nadalje, na grobu mučenika nije se okupljala samo njegova rodbina, nego svi vjernici. Uz to kršćani su se molili svojim mučenicima da ih zagovaraju kod Boga, kako to svjedoči *Memoria apostolorum* u današnjim katakombama sv. Sebastijana u Rimu gdje su na crvenom zidu upisani grafiti u kojima se moli Petra i Pavla da zagovaraju pojedine pokojnike, što je dokaz da su u vremenima progonstava upravo tamo bili zemni ostaci apostolskih prvaka. Uskoro se *dies natalis* pojedinog mučenika počeo slaviti svečanom euharistijom na njihovu grobu koji više nije bio običan, nego posebno čašćen i uređen. Sa slobodom koju su kršćani dobili u 4. st. na grobu mučenika grade se bazilike. Uskoro se kult mučenika širi i izvan mjesta njihova mučeništva, pogotovo prijenosom njihovih moćiju-relikvija. Gdje god se nalazile moći pojedinog sveca, razvijao se i njihov kult, tako da je uskoro postalo nezamislivo sagraditi oltar u koji ne bi bile ugrađene kosti mučenika.

Osim toga, barbarske provale i pustošenja očitovale su se i na grobljima, a opustošena rimska okolica i katakombe bile su često utočišta razbojnika. Da bi se grobovi mučenika sačuvali od pljačke, pape su dale prenijeti kosti najpoznatijih mučenika u rimske bazilike, a iz te riznice su pape davale relikvije novosagrađenim crkvama. Zanimljivo je da je i prvi kontakt Rima s novodoseljenim Hrvatima bio vezan upravo uz relikvije mučenika: papa Ivan IV. sredinom 7. st. šalje u Dalmaciju opata Martina između ostalog i zato da iz Istre i Dalmacije donese u Rim moći mučenika.

Uskoro se javljaju i kalendar i gdje su se upisivali *dies natalis* mučenika pojedine Crkve, a kasnije i ostalih mučenika. Slično i martirologiji zapisuju imena svih poznatih mučenika i svetaca čiji spomen pada određenoga dana. Najpoznatiji je Jeronimov martirologij koji za svakog sveca donosi *nomen/locus/dies*, tj. ime, mjesto mučeništva i dan mučeništva.

Obnovljena liturgija kao plod Drugoga vatikanskog koncila naglašava središnje mjesto Kristovog vazmenog otajstva u sveukupnom liturgijskom slavljenju. Liturgijska konstitucija »Sacrosanctum concilium« u br. 104 ovako sažima nauk Crkve o štovanju mučenika i svetaca općenito:



Andrea Mantegna,
Sv. Sebastijan, 1480.

Suđenje kardinalu
Alojziju Stepincu 1946. god.



»O rođendanima svetaca Crkva navješćuje vazmeno otajstvo u svecima koji su zajedno s Kristom trpjeli te su s njime suproslavljeni, a vjernicima predlaže njihove primjere, koji po Kristu sve privlače k Ocu, i njihovim zaslugama moli i postizava Božja dobročinstva.«

II. Mučeništvo u bogoslužju Crkve

Ono što kršćani vjeruju, to i slave. Otajstva spasenja u koja vjeruju, ostvaruju se u liturgiji. Zato je stoljećima općeprihvaćeno pravilo *lex orandi – lex credendi* (»zakon molitve – zakon je vjere«) koje se općenito pripisuje Prosperu Akvitanskom (4. st.) a koju i Katekizam Katoličke crkve (br. 1124) navodi i zatim tumači riječima: »Zakon molitve zakon je vjere, Crkva vjeruje onako kako moli. Liturgija je sastavni dio svete i žive predaje.« Zbog toga je razumljivo da teologiju mučeništva iščitavamo iz liturgijskih molitava o spomendanima mučenika. U Misalu je mnoštvo molitvenih obraza o liturgijskim slavljinama mučenika i svetaca, tako da bi njihovo razlaganje uvelike nadmašilo obim ovog našega prikaza. Zato ćemo ovdje nauk Crkve o značenju i teologiji svjedočanstva svetih mučenika pokušati iščitati ponajviše iz Predslovlja svetih mučenika i Prvog predslovlja svetaca iz našega Misala, što ćemo potkrijepiti još ponekim izričajem iz ostalih molitava o spomendanima mučenika. Uzmemo li u obzir da je mučeništvo u svom izvornom smislu zapravo svjedočanstvo vjere i vjernosti Kristu, pri čemu se mučenički svjedoci – nasljeđujući Krista – njemu suobličuju, onda u širem smislu tako gledamo i ostale svece koji su svojim životom dali svjedočanstvo za Krista, iako nisu svoj život završili mučeničkom smrću. Zar nije dao snažno svjedočanstvo za Krista sveti Franjo ili pak blaženi Alojzije Stepinac? Zbog toga nam se čini prikladnim da uz bok predslovlja o mučenicima stavimo i ono o svecima.

Predslovlje svetih mučenika

»Po primjeru Isusa Krista sveti je mučenik I. ispovjedio tvoje ime i krv svoju prolio. Mučenička krv očituje čudesnu tvoju snagu kojom podupireš ljudsku nemoć i slabe ljude krijepiš da svjedoče za tebe.«

Predslovlje svetaca

»Tebe slavi zbor svetih. Njihova zaslužena nagrada proslava je tvoje milosti; njihov život nam je primjer, njihov zagovor pomoć, zajedništvo s njima izvor pravoga bratstva. Mnogovrsno nam svjedočenje svetih pomaže u životnoj borbi, dok s njima ne postignemo neuveli vijenac slave.«

1. »Po primjeru Isusa Krista«

U uvodu Predslovlja svetih mučenika kaže se: »Po primjeru Isusa Krista, sveti je mučenik...« Prvi i pravi svjedok do prolijevanja vlastite krvi jest sâm Krist. Svi ostali kršćanski mučenici tek po njegovu

primjeru svoje svjedočenje zapečaćuju krvlju. U Petom vazmenom predslavlju za Krista se kaže: »Prinosom svoga tijela u pravoj žrtvi na križu ispunio je starozavjetne žrtve, predao sebe za naše spase-nje te ostaje zauvijek i svećenik i oltar i žrtveni Jaganjac.« Nadalje, u Četvrtoj euharistijskoj molitvi za Krista se kaže: »A da ispuni tvoj naum predade se u smrt«. Time se ispunja Isusova riječ o njegovoj otkupiteljskoj smrti: »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje. Vi ste prijatelji moji.« (Iv 15,13-14). Isus je »samoga sebe« za nas predao (Gal 2,20), on je ono pas-halno janje koje je za nas žrtvovano (1Kor 5,7). Nadalje, Isus na svoju smrt gleda upravo kao na svjedočenje za istinu, istinu po kojoj Bog spašava svijet. Naime, neposredno prije svoje smrti Isus kaže Pilatu: »Ja sam se zato rodio i došao na svijet da svjedočim za istinu.« (Iv 18,37) Dakle, Isus je svoje svjedočanstvo za kraljevstvo Božje na najizvrsniji način pokazao upravo time da je samog sebe predao u smrt. Njegova je smrt svjedočanstvo, to jest mučeništvo u našem smislu. Upravo zbog toga Pismo veli da je Isus »svjedok vjerni« (Otk 18,37).

2. »Mučenička krv očituje čudesnu tvoju snagu«

Predslavlje svetih mučenika naglašava da je u mučeništvu svetih zapravo na djelu Božja milost i Božja snaga: »Mučenička krv očituje tvoju čudesnu snagu, kojom podupireš ljudsku nemoć i slabe ljude krijepiš da svjedoče za tebe.« Krist je prvi svojom krvlju dao svjedočanstvo za kraljevstvo nebesko te nas svojom smrću i uskrsnućem spasio. Sveti su mučenici na najizvrsniji način slijedili njegov primjer. Isus, naime, kaže svojim učenicima: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom.« (Mt 16,24). Apostoli kasnije naglašavaju da je u tome smislu vjernicima upravo Krist najveći primjer. »Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu: On, trajni lik Božji... ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu« (Fil 2,5-6.8), odnosno, kako veli Petar: »Krist je trpio za vas i ostavio vam primjer da idete stopama njegovim.« (1Pt 2,21) Mučenici su se pokazali najizvrsnijim Kristovim nasljedovateljima, u njima je Bog pokazao svoju čudesnu snagu, što je onda vidljivo u bogoslužju Crkve. Tako zborna molitva spomendana sv. Klementa kaže: »Bože, čudesnom moći očituješ se u svojim svetima«. Dakle, sve ono što je čudesno i veličanstveno u mučenicima i u njihovu predanju i svjedočenju zapravo je Božji dar i rezultat djelovanja Duha Svetoga u njima. Sve što mučenik čini i što on jest, plod je Božje snage i Božjeg djelovanja. To se vidi već i po tome što su molitve o spomendanima mučenika upućene Ocu. Ovdje se međutim ne radi samo o formalnoj ispravnosti, nego i o nauku Kristovu koji veli: »Bez mene ne možete ništa učiniti« (Iv 15,5), a što opet uključuje da Isus ništa sâm od sebe ne čini, nego ono što mu zapovijeda Otac (usp. Iv 5,30). Tako je i s mučenicima. Sve ono zbog čega su oni veliki, zbog

Nep. autor, *Isus pred Pilatom*,
(vitraj u crkvi Sv. Petra i Pavla
u Solre le Château), 1532.



[...] Kristova smrt i uskrsnuće, tj. njegovo vazmeno otajstvo uzor su i smisao mučeništva, jer, kako veli Pavao, da Krist nije uskrsnuo, uzaludna bi bila naša vjera (usp. 1Kor 15,17).

čega ih slavimo i veličamo, zapravo je djelo Božje. Iz toga slijedi to, da mučenici nasljeđuju Krista u njegovoj smrti, da bi bili dionicima i njegova uskrsnuća. Mučenik zajedno s Kristom ispija čašu muke i smrti, da bi bio dionikom i njegova uskrsnuća. Mučeničova smrt očituje Kristovu mučeničku smrt tako da se u svjedočkom mučeništvu očituje ono o čemu Pavao govori: »Mi se živi uvijek na smrt predajemo poradi Isusa da se i život Isusov očituje u našem smrt-nom tijelu.« (2Kor 4,11) Taj nauk sažet je i u molitvi sv. Polikarpa prije vlastitog mučeništva: »Hvala ti što si me učinio dostojnim da baš danas i baš u ovaj čas budem zajedno sa svetim mučenicima dionik čaše tvoga Krista, da jednom i tijelom i dušom uskrsnem na vječni i neuništivi život Duha Svetoga.«

Bezgrješna Djevica Marija najsajjnija je učenica Gospodnja, osobito po tome što se posvema podložila Božjoj volji. Osim toga, zborna molitva spomendana Žalosne Gospe daje joj još jedan naslov kada kaže: »Bože, ti si htio da uz tvog Sina, na križ podignuta, stoji Majka supatnica.« Dakle, na svoj način je i Marija – kao supatnica – zadobila mučenički vijenac.

Nadalje, Kristova riječ da »nema veće ljubavi od ove da tko život svoj položi za svoje prijatelje« (Iv 15,13) u potpunosti se ostvarila i u mučenicima. Prisjetimo se samo sv. Stjepana koji je molio za svoje krvnike i – njegova molitva nije bila uzaludna. Onaj koji je čuvao haljine onih koji su Stjepana kamenovali – mladić Savao – postao je apostolom naroda.

Osobit primjer svjedočenja za Krista daje nam njegov Preteča. Za njega Ivan u Proslovu svoga evanđelja kaže: »Bi čovjek poslan od Boga, ime mu Ivan. On dođe kao svjedok da posvjedoči za Svjetlo da svi vjeruju po njemu. Ne bijaše on Svjetlo, nego – da posvjedoči za Svjetlo.« (Iv 1,6-8) Međutim, vrhunac Ivanova svjedočanstva bilo je upravo njegovo mučeništvo. Tako se u Predslovlju o njegovoj svetkovini sažeto kaže da je on »vjerno svjedočenje zapečatio mučeničkom krvlju.«

Dakle, Kristova smrt i uskrsnuće, tj. njegovo vazmeno otajstvo uzor su i smisao mučeništva, jer, kako veli Pavao, da Krist nije uskrsnuo, uzaludna bi bila naša vjera (usp. 1Kor 15,17). Taj nauk iščitavamo iz zajedničkih misa o slavlju svetih mučenika. Mučenici uzimaju udjela u Kristovoj muc i uskrsnuću: »Gospodine, ti si svetim mučenicima dao milost da sa svom slobodom ispovjedu vjeru u smrt i uskrsnuće tvoga Sina te za to proliju krv«.

3. »Njihov život nam je primjer«

I onda se događa pomak. Vjernici, naravno, trebaju Krista naslje-dovati, međutim, kada su u pitanju sveci, Predslovlje svetaca za njih kaže: »njihov život nam je primjer«, što znači da i sâmi muče-nici, kao vjerni nasljedovatelji Krista, mogu biti primjer koji i drugi vjernici mogu i trebaju nasljedovatelji. Tako Pavao više puta poziva svoje učenike da budu njegovi nasljedovatelji, baš zato što on sâm

nasljeduje Krista: »Nasljedovatelji moji budite, kao što sam i ja Kristov«. (1Kor 11,1; usp. još 1Kor 4,16; Fil 3,17; 1Sol 1,6; 2Sol 3,7). Poslanica Hebrejima također potiče vjernike da budu nasljedovatelji Kristovih svjedoka: »Spominjite se svojih glavara koji su vam navješćivali riječ Božju: promatrajući kraj njihova života, nasljedujte njihovu vjeru.« (Heb 13,7; usp. još: 6,12; 12,1)

Kao što smo vidjeli, iako Pavao jasno kaže da je sâm grešnik, ipak ima elemenata u kojima smatra da ga trebaju nasljedovati. Tako ni jedan svetac nije savršen kao Krist, pa ipak ima uvijek puno toga u čemu ga možemo i trebamo nasljedovati. Jednako tako i svaki od svetih u nekom vidu svetosti može nam biti na poseban način uzorom, kao, na primjer, sveti Franjo svojim posvemašnjim siromaštvom, sveti Josip, baš kao i sveti Leopold Mandić u strpljivom i vjernom vršenju svojih dužnosti, blaženi Alojzije Stepinac u vjernosti Crkvi, sveti pustinjaci u ustrajnoj molitvi, itd. U tome smislu liturgijske molitve o spomendanima mučenika višekratno govore o tome da ih vjernici trebaju nasljedovati. Tako u već spomenutoj molitvi kaže se: »Po primjeru i molitvama tvojih mučenika daj nam udio...« Primjer svetih mučenika u Crkvi nikada ne ostaje bez ploda. U tome smislu osobito je vrijedan spomena poznati Tertulijanov izričaj da je »krv mučenika sjeme novih kršćana«, što čitamo u zbornoj molitvi o spomendanu svetog Karla Lwange: »Bože, ti hoćeš da krv mučenika bude sjeme novih kršćana...«

4. »Njihov zagovor pomoć«

Posve je razumljivo da kršćani mole jedni za druge, uvjereni da »mnogo može žarka molitva pravednikova« (5,16). Pavao često jamči svojim vjernicima da neprestano za njih moli (usp. Fil 1,4; Ef 1,16; Kol 1,9; 1Sol 1,2; 2Sol 1,11; 2Tim 1,3; Flm 1,4). Nadalje, kršćani su od samih početaka častili svoje mučenike i preporučivali se njima da ih zagovaraju. Tako je još u vrijeme progonstva zabilježeno – kako je već bilo rečeno – da su kršćani uz grobove Petra i Pavla na »crvenom zidu« zapisivali molitve, kao npr.: »Petre i Pavle, molite za Viktora«.

Iako svaka molitva koju vjernik upućuje Bogu za nekoga ima svoju vrijednost, ipak je u Crkvi od samih početaka u posebnoj časti zagovorna molitva svetaca, ponaosob mučenika, jer su se oni na najuzvišeniji način suobličili Kristu Gospodinu polažući život svoj za istinu evanđelja, ali i za Crkvu. Upravo zbog toga i danas u osobito svečanim liturgijama (vazmeno bdjenje i ređenje) Crkva se utječe zagovoru svih svetih. Kao sjajan primjer navodimo zbornu molitvu o spomendanu sv. Ireneja Sirmijskog iz Vlastitog misala Đakovačke i Srijemske biskupije:

»Gospodine Isuse Kriste, ti si se udostojao trpjeti za spasenje svijeta. Dobrostvo se osvrni na muku slugе svoga Ireneja i po njegovu zagovoru utvrdi u vjeri baštinike onih za koje je on umirući dao sama sebe.«

Iako svaka molitva koju vjernik upućuje Bogu za nekoga ima svoju vrijednost, ipak je u Crkvi od samih početaka u posebnoj časti zagovorna molitva svetaca, ponaosob mučenika, jer su se oni na najuzvišeniji način suobličili Kristu Gospodinu polažući život svoj za istinu evanđelja, ali i za Crkvu. Upravo zbog toga i danas u osobito svečanim liturgijama (vazmeno bdjenje i ređenje) Crkva se utječe zagovoru svih svetih.

Ovdje se uz bok Kristove muke za spasenje svijeta stavlja muka sv. Ireneja koji je poput Krista položio svoj život (usp. *Iv* 10,15) za Crkvu kojoj je bio biskupom. Upravo zbog te snažne, životne povezanosti s Kristom, Irenejeva zagovorna molitva svakako ima posebnu snagu. Nadalje, u dvadeset i pet molitava u liturgijskom slavlju mučenika u našem Misalu izrijekom se spominje upravo njihov zagovor, zauzimanje, pomoć i njihove molitve za vjernike.

5. »Zajedništvo s njima izvor pravoga bratstva«

Ovo je predslavlje preuzeto iz starog Pariškog misala iz 18. st. Spomenimo da u važećem misalu samo ovdje nalazimo izraz »communione consortium« što je hrvatski slobodnije prevedeno: »zajedništvo s njima [svetima] izvor pravoga bratstva«, ili točnije: »u zajedništvu drugovanje«. To je ono »općinstvo (= zajedništvo) svetih« koje se spominje u Apostolskom vjerovanju. Dogmatska konstitucija o Crkvi Drugoga vatikanskog koncila »Lumen gentium« u br. 50-51 govori o jedinstvu cijele Crkve, one »putujuće«, na zemlji i one nebeske, kao i onih članova Crkve koji se nakon svršetka ovoga života čiste, da bi mogli biti u potpunosti proslavljeni. Iako smo trenutno u različitom položaju, svi mi »dijelimo zajedništvo u jednoj ljubavi prema Bogu i bližnjemu... Stoga se jedinstvo putnika s braćom koja su usnula u Kristovu miru nipošto ne prekida nego se – po trajnoj vjeri Crkve – jača priopćavanjem duhovnih dobara.« To životno i neraskidivo jedinstvo nebeske i zemaljske Crkve na poseban se način očituje u bogoslužju gdje svi zajedno dajemo hvalu Bogu. Svetost nebeske Crkve učvršćuje Crkvu na zemlji. Sveti na nebesima se neprestano zauzimaju za nas »tako što prikazuju zasluge koje su po Isusu Kristu, jedinom Posredniku između Boga i ljudi (usp. *1Tim* 2,5) stekli na zemlji, kad su u svemu služili Gospodinu i u svojem tijelu nadopunjavali ono što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo koje je Crkva (usp. *Kol* 1,24). Stoga njihova bratska skrb vrlo mnogo pomaže našoj slabosti.« Zato je Crkva od početaka veoma častila apostole, jednako tako i Blaženu Djevicu Mariju kao i svete anđele. Uskoro se Crkva počela utjecati zagovoru i svetim mučenicima, a kasnije i onim svetima koji su za života dali snažno svjedočanstvo vjernosti Kristu, premda nisu svoj život završili mučeničkom smrću. Prema tome, kada se Crkva utječe zagovoru svetih, ona to čini svjesna da postoji duboka i životvorna veza između putujuće i nebeske Crkve.

Sabor dalje naučava da se jedinstvo putujuće i nebeske Crkve najsnažnije očituje u bogoslužju, poglavito u euharistiji. Međutim, valja imati uvijek na pameti da »svako naše pravo svjedočanstvo ljubavi što ga iskazujemo nebesnicima, po svojoj naravi teži i cilja prema Kristu koji je kruna svih svetih«. Ovaj dokument sažima zdrav nauk o štovanju svetih i o zajedništvu s njima navodeći upravo ovo predslavlje, koje je kasnije uvršteno u obnovljeni Rimski misal: »Neka [pastiri] poučavaju vjernike

Gustave Doré,
Nebeski Jeruzalem, 1865.



da se pravo štovanje svetaca ne sastoji toliko u mnoštvu vanjskih čina, nego više u jakosti naše djelotvorne ljubavi, kojom za svoje veće dobro i za dobro Crkve tražimo od svetaca 'u životu primjer, u zajedništvu drugovanje i u zagovoru pomoć'.

Zaključak

Kao što smo vidjeli grči pojam *martyr* (mučenik) i *martyria* (mučeništvo) označava svjedočanstvo u najvećem i najizvršnijem smislu – žrtvovanjem vlastitog život. Zato je Krist onaj »svjedok vjerni« koji je sam sebe predao za nas. Tako mučeništvo u Crkvi proizlazi iz Kristova svjedočenja do smrti na križu. Tradicija Crkve izražena u njezinom bogoslužju prema pravilu da je »zakon molitve – zakon vjerovanja« izražava taj nauk. Štoviše, upravo u bogoslužju Crkve na najizvršnji se način očituje zajedništvo svih članova Crkve, onih na zemlji, onih u nebeskoj slavi, kao i onih koji se još čiste da bi mogli ući u nebesku slavu.

Molitve naglašavaju da su mučenici dali sjajno svjedočanstvo po primjeru Isusa Krista. Nadalje, svjedočko mučeništvo očituje Božju snagu. Sve što su postigli ti sjajni svjedoci, djelo je Božje milosti. Zato Pavao, svjestan da je u početku bio progonitelj Crkve, jasno kaže: »Milošću Božjom jesam što jesam i njegova milost prema meni ne bijaše zaludna; štoviše, trudio sam se više nego svi oni – ali ne ja, nego milost Božja sa mnom.« (1Kor 15,10) Vjernicima su mučenici primjer upravo zbog toga što u njima vide na djelu Božju milost, Božju silu. Oni su primjer, kako valja surađivati s Božjom milošću. Vjernici se osjećaju da pripadaju jednoj obitelji i zato se kao svojim – članovima iste Crkve – s puno ljubavi obraćaju svetim mučenicima da za njih mole, dok u isto vrijeme nastoje slijediti primjer njihova života. Radosna nada Crkve jest upravo ta – da ćemo svi zajedno pjevati isti hvalospjev Bogu u nebeskom Jeruzalemu, gdje će Bog otrti svaku suzu s očiju te smrti više neće biti (Otk 21,4) i gdje će Bog biti sve u svemu (1Kor 15,26). ■

LITURGIJSKI KALENDAR

SIJEČANJ

19 N DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

- 20 P Svagdan ili: *Sv. Fabijan, papa i mučenik; Sv. Sebastijan, mučenik*;
Heb 5,1-10; Ps 110,1-4; Mk 2,18-22
- 21 U *Sv. Agneza, djevica i mučenica, spomendan*; od dana:
Heb 6,10-20; Ps 111,1-2.4-5.9.10c; Mk 2,23-28
- 22 S Svagdan ili: *Sv. Vinko, đakon i mučenik*;
Heb 7,1-3.15-17; Ps 110,1-4; Mk 3,1-6
- 23 Č Svagdan: Heb 7,25 – 8,6; Ps 40,7-10.17; Mk 3,7-12
- 24 P *Sv. Franjo Saleški, spomendan*; od dana:
Heb 8,6-13; Ps 85,8.10-14; Mk 3,13-19
- 25 S **OBRAĆENJE SV. PAVLA, blagdan**:
vl.: Dj 22,3-16 (ili: Dj 9,1-22); Ps 117,1-2; Mk 16,15-18

26 N TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- 27 P Svagdan ili: *Sv. Anđela Merici, djevica*;
Heb 9,15.24-28; Ps 98,1-6; Mk 3,22-30
- 28 U *Sv. Toma Akvinski, prezbiter i crkveni naučitelj, spomendan*;
od dana: Heb 10,1-10; Ps 40,2.4ab.7-8a.10-11; Mk 3,31-35
- 29 S Svagdan: Heb 10,11-18; Ps 110,1-4; Mk 4,1-20
- 30 Č Svagdan: Heb 10,19-25; Ps 24,1-4b.5-6; Mk 4,21-25
- 31 P *Sv. Ivan Bosco, spomendan*; od dana:
Heb 10,32-39; Ps 37,3-6.23-24.39-40; Mk 4,26-34

VELJAČA

- 1 S Svagdan: Heb 11,1-2.8-19; Otpj. pj.: Lk 1,69-75; Mk 4,35-41
- 2 N **PRIKAZANJE GOSPODINOVO. SVIJEĆNICA, blagdan**
- 3 P Svagdan ili: *Sv. Blaž, biskup i mučenik; Sv. Oskar, biskup*;
Heb 11,32-40; Ps 31,20-24; Mk 5,1-20
- 4 U Svagdan: Heb 12,1-4; Ps 22,26b-28.30-32; Mk 5,21-43
- 5 S *Sv. Agata, djevica i mučenica, spomendan*; od dana:
Heb 12,4-7.11-15; Ps 103,1-2.13-14.17-18a; Mk 6,1-6
- 6 Č *Sv. Pavao Miki i drugovi, mučenici, spomendan*;
Heb 12,18-19.21-24; Ps 48,2-4.9-11; Mk 6,7-13
- 7 P Svagdan: Heb 13,1-8; Ps 27,1.3.5.8b-9c; Mk 6,14-29
- 8 S Svagdan ili: *Sv. Jeronim Emiliani; Sv. Jozefina Bakhita, djevica*;
od dana: Heb 13,15-17.20-21; Ps 23,1-6; Mk 6,30-34

9 N PETA NEDJELJA KROZ GODINU

- 10 P *Bl. Alojzije Stepinac, biskup i mučenik, spomendan*; od dana:
Post 1,1-19; Ps 104,1-2a.5-6.10.12.24.35c; Mk 6,53-56
- 11 U Svagdan ili: *Bl. Djevica Marija Lurdska. Dan bolesnika*;
Post 1,20 – 2,4a; Ps 8,4-9; Mk 7,1-13
- 12 S Svagdan: Post 2,4b-9.15-17; Ps 104,1-2a.27-28.29bc-30; Mk 7,14-23
- 13 Č Svagdan: Post 2,18-25; Ps 128,1-5; Mk 7,24-30
- 14 P Svagdan: Post 3,1-8; Ps 32,1-2.5-7; Mk 7,31-37
- 15 S Svagdan: Post 3,9-24; Ps 90,2-6.12-13; Mk 8,1-10

16 N ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

- 17 P Svagdan ili: *Sedam svetih osnivača Reda slugu Bl. Dj. Marije*;
Post 4,1-15.25; Ps 50,1.8.16bc-17.20-21; Mk 8,11-13
- 18 U Svagdan: Post 6,5-8; 7,1-5.10; Ps 29,1a.2.3ac-4.3b.9c-10; Mk 8,14-21
- 19 S Svagdan: Post 8,6-13.20-22; Ps 116,12-15.18-19; Mk 8,22-26
- 20 Č Svagdan: Post 9,1-13; Ps 102,16-21.29.22-23; Mk 8,27-33
- 21 P Svagdan ili: *Sv. Petar Damiani, biskup i crkveni naučitelj*;
Post 11,1-9; Ps 33,10-15; Mk 8,34 – 9,1
- 22 S **KATEDRA SV. PETRA, blagdan**;
vl.: 1Pt 5,1-4; Ps 23,1-6; Mt 16,13-19

Druga nedjelja kroz godinu

19. siječnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Sva zemlja, Bože,
nek ti se klanja
i nek ti pjeva, neka
pjeva tvom imenu!
(Ps 66,4)

ZBORNA MOLITVA

Svemoguću vječni Bože,
u tvojoj su ruci i svemirska
prostranstva i srca ljudi:
usliši molitve svoga naroda i
udijeli mir našem vremenu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, daj da ovim
otajstvima pristupamo
s doličnim poštovanjem.
Kad god se slavi spomen
Kristove žrtve, vrši se u
nama djelo otkupljenja.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Mi smo upoznali ljubav
koju Bog ima u nama
i povjerovali joj!
(Iv 4,16)

POPRIČESNA MOLITVA

Udijeli nam, Gospodine,
Duha svoje ljubavi.
Nahratio si nas jednim
kruhom s neba,
daj da tvojom milošću
živimo u bratskoj slozi.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 62,1-5

Radovat će se ženik nevjesti.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Sionu za ljubav neću šutjeti, Jeruzalema radi neću mirovati dok pravda njegova ne zasine ko svjetlost i spasenje njegovo ne plane ko zublja. I puci će tvoju vidjeti pravednost i tvoju slavu svi kraljevi; prozvat će te novim imenom što će ga odrediti usta Gospodnja. U Gospodnjoj ćeš ruci biti kruna divna i kraljevski vijenac na dlanu Boga svog. Neće te više zvati Ostavljenom ni zemlju tvoju Opustošenom, nego će te zvati Moja milina, a zemlju tvoju Udata jer ti si milje Gospodnje i zemlja će tvoja biti udata. Jer kao što se mladić ženi djevicom, tvoj će se graditelj tobom oženiti; i kao što se ženik raduje nevjesti, tvoj će se Bog tebi radovati.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 96,1-3.7-8a.9-10a.c

Pripjev: Navješćujte svim narodima čudesa Gospodnja!

Pjevajte Gospodinu pjesmu novu!

Pjevaj Gospodinu, sva zemljo!

Pjevajte Gospodinu, hvalite ime njegovo!

Navješćujte iz dana u dan spasenje njegovo,
kazujte poganima njegovu slavu,
svim narodima čudesa njegova!

Dajte Gospodinu, narodna plemena,
dajte Gospodinu slavu i silu!

Dajte Gospodinu slavu imena njegova!

Poklonite se Gospodinu u sjaju svetosti njegove!
Strepi pred njim, sva zemljo!
Nek se govori među poganima: »Gospodin kraljuje!«
Narodima pravedno upravlja.

Drugo čitanje 1Kor 12,4-11

Jedan te isti Duh dijeli svakome napose kako hoće.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Različiti su dari, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima. A svakomu se daje očitovanje Duha na korist. Doista, jednomu se po Duhu daje riječ mudrosti, drugomu riječ spoznanja po tom istom Duhu; drugomu vjera u tom istom Duhu, drugomu dari liječenja u tom jednom Duhu; drugomu čudotvorstva, drugomu prorokovanje, drugomu razlučivanje duhova, drugomu različiti jezici, drugomu tumačenje jezika. A sve to djeluje jedan te isti Duh dijeleći svakomu napose kako hoće.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja 2Sol 12,14

Bog nas pozva po evanđelju na posjedovanje slave
Gospodina našega Isusa Krista.

Evanđelje Iv 2,1-12

Isus učini prvo znamenje u Kani Galilejskoj.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Bijaše svadba u Kani Galilejskoj. Bila ondje Isusova majka. Na svadbju bijaše pozvan i Isus i njegovi učenici. Kad ponesta vina, Isusu će njegova majka: »Vina nemaju.« Kaže joj Isus: »Ženo, što ja imam s tobom? Još nije došao moj čas!« Nato će njegova mati poslužiteljima: »Što god vam rekne učinite!«

A bijaše ondje Židovima za čišćenje šest kamenih posuda od po dvije do tri mjere. Kaže Isus poslužiteljima: »Napunite posude vodom!« I napune ih do vrha. Tada im reče: »Zagrabite sada i nosite ravnatelj stola.« Oni odnesu. Kad okusi vodu što posta vinom, a nije znao odakle je – znale su slugе koje zagradiše vodu – ravnatelj stola pozove zaručnika i kaže mu: »Svaki čovjek stavlja na stol najprije dobro vino, a kad se ponapiju, gore. Ti si čuvao dobro vino sve do sada.«

Tako, u Kani Galilejskoj, učini Isus prvo znamenje i objavi svoju slavu te povjerovaše u njega njegovi učenici. Nakon toga siđe sa svojom majkom, s braćom i sa svojim učenicima u Kafarnaum. Ondje ostadoše nekoliko dana.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	131.1 i 2	Kliči Bogu
ili:	167.1	O Stvoritelju ljudi
Otpjevni psalam:	113	Navješćujte svim narodima
Prinosna:	167.2	O primi žrtvu svetu
Pričesna:	III	Gospodin je pastir moj
	247	Uzmite, jedite
	167.3 i 4	Moj Spase, dođi k meni
Završna:	167.5	O Bože, svijeta vrole
ili:	260	O da bude radost



MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, kao što su nekad Kristova čudesa pomogla nevjernima da uzvjeruju, i mi smo danas potrebiti Božjeg smilovanja, stoga se iskrenim prošnjama utecimo nebeskom Ocu te ga zamolimo:

1. Tvoj Sin je pretvorboм vode u vino objavio svoju slavu. Učvrsti vjeru svoje sveopće Crkve i daj da se neprestano napaja na izvoru tvoje milosti, molimo te.
2. Kristova Majka je imala puno povjerenje u svoga Sina. Daj da se pastiri svete Crkve neprestano vode njenim primjerom i u svakome trenu oslanjaju na pomoć tvojih svemogućih ruku, molimo te.
3. Služeći potrebitima, Krist je ukazao na važnost služenja. Blagoslovi sve poslužitelje tvoga oltara i daj da dostojno i s ljubavlju vrše povjerenu službu, molimo te.
4. Po tvome smo Duhu primili mnoge milosti za vršenje različitih službi. Daj da odgovorno djelujemo u svojim poslanjima te u zajedništvu s drugima izgrađujemo bolji i pravedniji svijet, molimo te.
5. U ovozemaljskom životu neprestano čeznemo za stolom nebeske gozbe u vječnosti. Daj da svojim životom zavrijedimo biti dionicima tvoje nebeske slave, molimo te.

Nebeski Oče, svakog dana trebamo tvoju pomoć i milosrđe da bismo s vjerom prihvatili sve životne poteškoće i križeve. Usliši ove naše iskrene prošnje te nas neprestano usmjeravaj na put prema vječnosti. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Tko zna odakle je dobro vino na svadbi

Ni mladenci ni ravnatelj stola ni svatovi nisu znali odakle dobro vino na svadbi u Kani Galilejskoj. Znao je Isus, znala je njegova majka, znali su njegovi učenici i znali su sluge koji su zagrabili vodu. Prvo od sedam Isusovih znamenja zapisanih u Evanđelju po Ivanu dogodilo se kao diskretno sprječavanje neugodnosti zbog nestašice vina na svadbi koja još nije završila. Promotrimo osobe koji su znale što se dogodilo i pokušajmo otkriti što nam poručuju.

Isusova majka

Prva je Isusova majka. Evanđelist Ivan nikad je ne naziva imenom, a spominje ju na tri mjesta. Prvi je upravo današnji odlomak (Iv 2,1-12) gdje je prisutna na istoj svadbi u Kani Galilejskoj na kojoj je bio i njezin sin Isus sa svojim učenicima. Tu je nazvana Isusovom majkom, a on joj se obraća riječju *Ženo*. Drugi put spomenuta je u kontekstu Isusova govora o sebi kao kruhu života koji je sišao s neba, a Židovi koji su ga slušali mrmljali su govoreći: »Nije li to Isus, sin Josipov? Ne poznajemo li mu oca i majku? Kako sada govori: 'Sišao sam s neba'?« (Iv 6,42). U trećem spominjanju Isusova majka stoji uz njegov križ zajedno s Isusovim ljubljenim učenicom (Iv 19,26-27). I u ovom slučaju Isusu joj se obraća riječju *Ženo*, ali svom učeniku kaže *Evo ti majke*.

Tako za Mariju u Evanđelju po Ivanu prevladava riječ majka, a Isusovo obraćanje vlastitoj majci titulom *Ženo* izraz je poštovanja. Marija se na svadbi u Kani doista pokazuje kao dobra majka. Ona zapaža da je na svadbi ponestalo vina i diskretno to kaže svom sinu, a kada se obraća poslužiteljima riječima *Što god vam rekne, učinite!*, u toj kratkoj rečenici izraženo je puno povjerenje da će njezin sin Isus učiniti upravo ono što treba. Evanđelje po Ivanu ne govori ništa o dječaćkom i mladenačkom razdoblju Isusova života u kojem je posebno važna uloga

roditelja. No u detaljima poput ovoga u Kani Galilejskoj otkriva se dobro izgrađen odnos između majke i sina u kojem svatko ima jasnu ulogu. To na svoj način pokazuje i Isusova reakcija.

Isus

U vezi s Isusovom prisutnosti na svadbi u Kani ističe se da je bio pozvan zajedno sa svojim učenicima, a ne sa svojom majkom. To znači da Isus i njegova majka nisu pozvani na svadbu iz istoga razloga i da njihov odnos nije kao odnos između majke i djeteta koje je o njoj ovisno. U tom svjetlu treba razumjeti i njegove riječi »Ženo, što ja imam s tobom. Još nije došao moj čas«, kada mu je rekla da je na svadbi ponestalo vina.

Prvi dio toga odgovora pokazuje da su Isus i njegova majka na svadbi u različitim ulogama, a drugi da ono što će Isus učiniti nije njegovo najveće djelo. Poslanje koje Isus ima u svijetu ne dolazi od njegove majke, nego od Oca, a što je mislio kad je rekao »Još nije došao moj čas« otkrit ćemo kad rekne: »Došao je čas da se proslavi Sin čovječji« (Iv 12,23). To će biti nakon svečanog ulaska u Jeruzalem na početku tjedna njegove muke smrti i uskrsnuća. Na svadbi u Kani Isus je postupio kao dobar gost koji doprinosi ljepoti slavlja, ali sve njegovo djelovanje usmjereno je prema onom času u kojem će pokazati kako je *svoje u svijetu ljubio do kraja* (usp. Iv 13,1). To je čas njegove proslave i čas proslave Oca koji ga je poslao.

Isusovi učenici

Isusovi učenici na svadbi u Kani Galilejskoj nemaju nikakvu posebnu ulogu niti se bilježi ijedna njihova riječ. Oni su nijemo svjedočili onomu što se dogodilo, ali se pri tome u njima događao proces čiji je plod to da su povjerovali u svoga učitelja. To ne znači da oni prije uopće nisu vjerovali u njega niti da je nakon Isusova znamenja



Michael Damaskinos, *Svadba u Kani*, 1561. – 1570.

u Kani Galilejskoj njihova vjera postala nepokolebiva. Odnos između Isusa i njegovih učenika bit će dinamičan, čak možemo reći i napet, sve do kraja, ali evanđelist Ivan već na početku Isusovih znamenja želi poručiti svim svojim čitateljima ono što izričito kaže na kraju: »Isus je pred svojim učenicima učinio i mnoga druga znamenja koja nisu zapisana u ovoj knjizi. A ova su zapisana da vjerujete: Isus je Krist, Sin Božji, i da vjerujući imate život u imenu njegovu.« (*Iv* 20,30-31).

Sluge koji zagrabiše vodu

U diskretnom krugu onih koji su znali kako se riješio problem nedostatka vina na svadbi u Kani Galilejskoj važnu ulogu imaju i sluge koji su na Isusovu riječ napunili posude s vodom koja je postala vinom. U Evanđelju po Ivanu pojam sluga (grč. *diakonos*) i glagol služiti (grč. *diakoneō*) ne nalaze se često. I jedno i drugo po tri puta. Dvaput imenicu *diakonos* nalazimo u opisu svadbe u Kani Galilejskoj (*Iv* 2,5.9), a jednom u *Iv* 12,26. Glagol *diakoneō* nalazimo sva tri puta u dvanaestom poglavlju Evanđelja po Ivanu, onom u kojem piše da je došao Isusov čas!

Na početku dvanaestoga poglavlja Evanđelja po Ivanu, šest dana prije Pashe Isus je na večeri u Betaniji, gdje je živio njegov prijatelj Lazar. On je bio i jedan od sustolnika, a njegova je sestra Marta posluživala. Poznata nam je ta Martina crta (usp. *Lk* 10,40), ali ovdje valja primijetiti da Marta ne poslužuje samo Isusa, nego sve koji su za stolom, baš kao i sluge na svadbi u Kani.

Potom, kada Isus kaže da je došao njegov čas, on među ostalim nastavlja: »Ako mi tko hoće služiti, neka ide za mnom. I gdje sam ja, ondje će biti i moj služitelj. Ako mi tko hoće služiti, počastit će ga moj Otac.« (*Iv* 12,26). Isus one koji mu služe naziva svojim služiteljima. Ali u svjetlu rečenoga, služiti Isusu i biti njegov služitelj ne znači posluživati samo Isusa, nego služeći Isusu služiti svima. Upravo tako postupili su sluge na svadbi u Kani Galilejskoj. Oni su služili Isusu jer su učinili sve što im je rekao, ali vino koje je Isus pretvorio iz vode nisu poslužili samo Isusu, nego svim uzvanicima na svadbi. Tako ćemo i mi biti Isusovi služitelji ako poslužujemo svima ono što Isus daje, bit ćemo ondje gdje je i Isus i bit ćemo počašćeni od Oca koji ga je proslavio.

Domagoj Runje

Treća nedjelja kroz godinu

26. siječnja 2025.

ULAZNA PJESMA

Pjevajte Gospodinu
pjesmu novu! Pjevaj
Gospodinu sva zemljo!
Slava je i veličanstvo
pred njim, sila i sjaj
u svetišću njegovu.
(Ps 96,1.6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
ravnaj našim životom
da vršimo tvoju volju:
da u ime tvoga ljubljenoga
Sina obilujemo dobrim
djelima.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
pomiri nas sa sobom
i primi ove darove:
posveti ih snagom svoga
Duha, da nam budu
na spasenje.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ja sam svjetlost svijeta;
tko ide za mnom,
neće hoditi u tami,
nego će imati
svjetlost života.
(Iv 8,12)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogući Bože,
ovom svetom gozdom
dao si nam udio u svom
božanskom životu:
daj da u tom daru
uživamo svu vječnost.
Po Kristu.

Prvo čitanje Neh 8,2-4a.5-6.8-10

Čitahu iz knjige Božjeg zakona i razlagahu da narod može razumjeti što se čita.

Čitanje Knjige Nehemijine

U one dane: Svećenik Ezra donese Zakon pred zbor ljudi, žena i svijaju koji su bili sposobni razumjeti ga. I na trgu koji je pred Vodenim vratima čitao je knjigu od ranoga jutra do podneva, pred ljudima i ženama i svima koji su mogli razumjeti. Sav je narod pozorno slušao knjigu Zakona.

Književnik Ezra stajao je na drvenu besjedištu koje su podigli za tu zgodu. Otvori knjigu naočigled svemu narodu jer je bio poviše od svega naroda, a kad ju je otvorio, sav narod ustade. Tada Ezra blagoslovi Gospodina, Boga velikoga, a sav narod podignutih ruku odgovori: »Amen! Amen!« Potom kleknu i poklone se pred Gospodinom, licem do zemlje. I čitahu iz knjige Božjeg zakona po odlomcima i razlagahu smisao da narod može razumjeti što se čita.

Potom namjesnik Nehemija, svećenik-književnik Ezra i leviti koji poučavahu narod rekoše svemu narodu: »Ovo je dan posvećen Gospodinu, Bogu vašemu! Ne tugujte, ne plaćite!« Jer sav narod plakaše slušajući riječi Zakona. I još im reče Nehemija: »Pođite i jedite masna jela, i pijte slatko, i pošaljite dio onima koji nemaju ništa pripremljeno, jer ovo je dan posvećen našem Gospodinu. Ne žalostite se! Jer radost Gospodnja vaša je jakost.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 19,8-10.15

Pripjev: Riječi tvoje, Gospodine, duh su i život.

Savršen je Zakon Gospodnji – dušu krijepi;
pouzdan je svjedočanstvo Gospodnje – neuka uči.

Prava je naredba Gospodnja – srce sladi;
čista je zapovijed Gospodnja – oči prosvjetljuje.

Neokaljan strah Gospodnji – ostaje svagda;
istiniti sudovi Gospodnji – svi jednako pravedni.

Riječi ti usta mojih omiljele
i razmišljanje srca moga pred licem tvojim.
Gospodine, hridi moja, otkupitelju moj!

Drugo čitanje 1Kor 12,12-14.27 – kraća verzija

Vi ste tijelo Kristovo i, pojedinačno, udovi.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Kao što je tijelo jedno te ima mnogo udova, a svi udovi tijela iako mnogi, jedno su tijelo – tako i Krist. Ta u jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni, bilo Židovi, bilo Grci, bilo robovi, bilo

slobodni. I svi smo jednim Duhom napojeni. Ta ni tijelo nije jedan ud, nego mnogi. A vi ste tijelo Kristovo i, poje-
dinačno, udovi.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Lk 4,18

Gospodin me posla blagovjesnikom biti siromasima,
proglasiti sužnjima oslobođenje.

Evanđelje Lk 1,1-4; 4,14-21

Danas se ispunilo ovo Pismo.

Početak svetog Evanđelja po Luki

Kad već mnogi poduzeše sastaviti izvješće o događajima koji se ispunije među nama – kako nam to predadoše oni koji od početka bijahu očevici i sluge Riječi – pošto sam sve, od početka, pomno ispitao, naumih i ja tebi, vrli Teofile, sve po redu napisati da se tako osvjedočiš o pouzdanosti svega u čemu si poučen.

U ono vrijeme: Isus se u snazi Duha vrati u Galileju te glas o njemu puče po svoj okolini. I slavljen od sviju, naučavaše po njihovim sinagogama.

I dođe u Nazaret, gdje bijaše othranjen. I uđe po svom običaju na dan subotni u sinagogu te ustane čitati. Pruže mu Knjigu proroka Izaije. On razvije knjigu i nađe mjesto gdje stoji napisano: »Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje, vid slijepima, na slobodu pustiti potlačene, proglasiti godinu milosti Gospodnje.«

Tada savi knjigu, vrati je poslužitelju i sjede. Oči sviju u sinagogi bijahu uprte u njega. On im progovori: »Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	82 ili 152	Pjevajte Gospodu
Otpjevni psalam:	91	Riječi tvoje Gospodine
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	101	Kušajte i vidite
	201	O svjetlo duša Isuse
	242	O sveta gozbo
Završna:	260	O da bude radost



MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, Božja nam je riječ upućena da bismo u njoj pronašli putokaz za vječni život, stoga se utecimo iskrenim molitvama vječnomu Ocu te ga zamolimo da nas pouči svojim zakonima:

1. Svi su vjernici udovi svete Crkve katoličke. Učini ih snažnim dionicima tijela Kristova, koji hrabro svjedoče pripadnost tvojoj svetoj Crkvi, molimo te.
2. Papa, biskupi i svećenici propovjednici su tvoje riječi. Podaj im svoga Duha da ju mogu autentično živjeti i narodima ispravno tumačiti, molimo te.
3. Sva istina Svetoga pisma ispunjena je u tvome Sinu. Daj da svi narodi mogu čuti i upoznati Istinu, te krenuti za Kristom, molimo te.
4. Okupljaš nas oko svog oltara da bismo slušali riječi svetoga Pisma. Otвори nam uši i srca da možemo čuti i razumjeti riječi koje nam govoriš te u skladu s njima djelovati, molimo te.
5. Naši su se pokojni neprestano trudili slijediti tvoj put. Budi im milostiv na posljednjem sudu te im po svojoj obećanoj Riječi otvori nebesko kraljevstvo, molimo te.

Oče vječni, po svojoj neizmornoj dobroti poslušaj naše molitve te ih usliši. Ispuni nas svojim Duhom da bismo spoznali tvoju prisutnost u Kristovim riječima i neprestano se u zajedništvu jedni s drugima, kao udovi jednoga tijela, trudili slijediti put Istine. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Radosna vijest života što se krije u Svetom Pismu

Započeti pisati pismo je stvarateljski čin Boga i čovjeka

Odlomak koji smo čuli jest sastavljen od dva dijela. Prvi dio je prolog, uvod u evanđelje. Drugi dio je programatski govor Isusa prije njegovog javnog nastupa, baš kao što to može biti govor i drugih prije jednog javnog djelovanja. Luka se prilagođava autorima svoga vremena koji su na početku jednog djela govorili što je njihov program i cilj rada. Bilo bi korisno, zanimljivo i poticajno kada bi svatko od nas pisao svoje evanđelje, svoju radosnu vijest – od dana začeća, rođenja pa nadalje, naravno svjestan kako je 'tinta' pisanog našeg evanđelja Božja 'tinta'. Možemo li se prisjetiti kada je Evanđelje počelo imati važnu ulogu u našem životu, na poseban način danas kada slavimo nedjelju Božje riječi?

Božji prijatelji zahvaćeni i nošeni 'Riječju' života

Luka spominje Teofila (značenje imena: od Boga ljubljen, Božji prijatelj) koji je pomogao Luki u sastavljanju evanđelja i zbog svoje velikodušnosti bit će spominjan do na kraj vjekova u početku Lukinog evanđelja. Luka piše da nije prvi koji piše evanđelje. Isto tako on govori o događajima koji su stvarni, koji su se odvijali u Svetoj Zemlji. To konkretno znači da je Isus bio povijesna, konkretna osoba. Luka nije upoznao Isusa, nije bio tamo kada je Isus činio djela ljubavi. I ovo je lijepo, jer tako svaki vjernik naličuje Luki. Luka je predao sebe Kristovom poslanju jer mu je predano evanđelje, a predano mu je po poslužiteljima riječi. I on se dao zauzeti, 'okupirati' tim riječima, dao je da te riječi zahvate njegov život. Luka piše Teofilu i zaključuje: da se tako osvjedočiš o pouzdanosti svega u čemu si poučen. Ta riječ je pouzdana. Kada se u životu osvjedočimo o nečem što je kvalitetno i dobro,

tada drugima želimo to prenijeti jer znamo koliko je dragocjeno.

Heureka – Pronašao sam!

Zatim slijedi Isusov programatski govor i stavlja ga na početak javnog djelovanja. Taj govor je ispunjenje proročanstva iz knjige proroka Izaije (Iz 61) gdje piše sljedeće: »Duh Jahve Gospoda na meni je, jer me Jahve pomaza, posla me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena.« Luka pak u evanđelju kaže (4,17): »Pruže mu Knjigu proroka Izaije. On razvije knjigu i nađe mjesto gdje stoji pisano.« Isusu se pruža sveti tekst. Što to znači? Ako Stari zavjet otvaramo bez pogleda u Isusa, ako ga tumačimo bez onoga što se ostvarilo u Isusu, tada nam Stari zavjet ostaje zatvoren. Mnoštvo je mjesta u Novom zavjetu, pa i upravo kod Luke, koji nam ukazuju da se u Isusu ostvarilo ono o čemu se pisalo u Starom zavjetu. Bez Isusa iz Nazareta nama ostaje zatvoreno Sveto pismo. I drugi detalj iznimno lijep jest što je Isus našao mjesto u svitku proroka Izaije, te se koristi grčki glagol heurisko, isti glagol koji je izrekao Arhimed kada je pronašao važan zakon u fizici i uzviknuo: Heureka, odnosno našao sam. Dakako Arhimed je pronašao zakon fizike, dok je Isus pronašao izvor svih zakona. Nakon što je Isus pročitao odlomak iz Starog zavjeta kaže Luka: »tada savi knjigu, vrati je poslužitelju i sjede« (Lk 4,20). S Isusom se ostvaruje Stari zavjet i sada se on može zatvoriti jer s Isusom započinje ono što nam je obećano. To što je Isus sjeo znači da sada počinje poučavati, kao učitelj. Oči sviju u sinagogi bijahu uprte u njega. To smo i mi pozvani. Usmjeriti naše oči u Isusa. Koje se proroštvo ostvarilo s Isusom? Isus kaže: Danas se ispunilo ovo Pismo što vam još odzvanja u ušima. Što to znači 'danas'? Danas se više

puta ponavlja u Lukinom evanđelju. Danas se odnosi i na naš današnji dan kao i na sve ostale dana našeg života u kojem možemo klicati Heureka jer pronalazimo Boga.

Pravo je bogatstvo kada su siromasi prvi

»Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza! On me posla blagovjesnikom biti siromasima« (Lk 4,18). Prije svega Isus će navijestiti blagovijest siromasima. Koja je to blaga vijest? Dovoljno je vidjeti što je Isus govorio i činio kako bismo vidjeli što je to. Među ostalim to je besplatnost Božje ljubavi koja je okrenuta prema svima i koja nam se daje. Božja ljubav se ne kupuje, nego je prema svima okrenuta. Blaga vijest jest da usprkos našim slabostima i grijesima Bog nas bezuvjetno ljubi, oprašta, podiže, daje samog sebe. I oni koji pogriješe jesu voljeni od Boga. Ovo je vijest koja je blaga, koja je radosna. Zatim Isus kaže kako je došao proglasiti sužnjima oslobođenje! Oslobođenje u ovom kontekstu znači da nas Isus oslobađa onih vezica koje nam priječe ostvariti se u životu. Koje su to vezice, lanci? Prvo je oslobođenje od krive slike Boga, od Boga zakonoznanca koji od nas traži samo ispunjavanje zakona. Oslobođenje od Boga obveza i dužnosti, te oslobođenje za Boga koji nas ljubi i koji je svoj život dao za nas. Zatim nas Isus oslobađa od našeg egoizma, od krivog načina korištenja materijalnih dobara. Tu su i drugi lanci – briga da se prilagođavamo duhu vremena, briga oko toga da budemo prvi u svemu što činimo. Zatim osvete i želja za nanošenjem zla onima koji su nam možda nanijeli nekakvo zlo. Isus nas oslobađa i od toga da si predbacujemo za zlo koje smo i sami u životu učinili. Isus je došao osloboditi nas od onoga što nam priječi primiti njegovu bezuvjetnu ljubav.

Da gledajući možemo i zaista vidjeti

Zatim i dalje ono što će učiniti prorok jest: dat će vid slijepima. Oni koji ne vide imaju poteškoću ići naprijed. Isus je došao kao svjetlost da bismo vidjeli ono što prije nismo vidjeli. Na koji način gledamo



Joakim Skovgaard, *Isus u sinagogi*, 1914.

vlastite ukućane, siromahe, bolesne, osobe s posebnim potrebama. Kako gledamo na te ljude? Isus vraća vid. On donosi svjetlost i u toj svjetlosti drugačije gledamo sebe, druge i svijet.

Zatim je došao na slobodu pustiti potlačene. Ovaj dio se ne nalazi u 61 poglavlju kod Izaije, ali se nalazi u 58 poglavlju: »Ovo je post koji mi je po volji, riječ je Jahve Gospoda: Kidati okove nepravedne, razvezivat' spone jarmene, puštati na slobodu potlačene, slomiti sve jarmove; podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga vidiš gola i ne kriti se od onog tko je tvoje krvi. Tad će sinut' poput zore tvoja svjetlost, i zdravlje će tvoje brzo procvasti.«

Slaviti jubilejsku godinu kao hodočasnici nade

I na kraju Isus govori kako je došao proglasiti godinu milosti Gospodnje. Godina milosti je godina besplatnog dara – svakih sedam godina. Tada se svakome vraćalo njegovo imanje. To je dan besplatnosti. S Isusom se ispunjava besplatnost njegove ljubavi, ljubavi koja se ne zarađuje, nego nas Bog besplatno voli. Božja ljubav je i milosrdna ljubav koja nam se daruje. Neka Pismo Božje Ljubavi, Sveto Pismo, bude naš suputnik u ovoj jubilejskoj godini, kako bismo zaista bili hodočasnici nade, po uzoru na Isusa Krista. Heureka!

Josip Bošnjaković

Prikazanje Gospodinovo. Svijećnica

2. veljače 2025.

ULAZNA PJESMA

Spominjemo se, Bože,
tvoje dobrote usred hrama
tvojega. Kao ime tvoje, Bože,
tako i slava tvoja do na kraj
zemlje doseže; puna je
pravde desnica tvoja.
(Ps 48,10-11)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
na današnji je dan Sin tvoj
u našem ljudskom tijelu
prikazan u hramu.
Smjerno te molimo:
daj da se i mi čiste duše
prikažemo tebi.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, htio si da se tvoj
jedinorođeni Sin tebi prinese
kao neokaljani Jaganjac za
život svijeta. Primi, molimo
te, ove darove, što ti ih
Crkva u radosti prikazuje.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Vidješe oči moje spasenje
tvoje koje si pripradio
pred licem svih naroda.
(Lk 2,30-31)

POPRIČESNA MOLITVA

Po ovoj pričesti, Gospodine,
nastavi u nama svoje
milosno djelo. Ti si ispunio
Šimunovu nadu da neće
umrijeti dok ne primi Krista
u naručaj: daj da i mi idemo
u susret Gospodinu i
postignemo vječni život.
Po Kristu.

Prvo čitanje Mal 3,1-4

Doći će u Hram svoj Gospodin koga vi tražite.

Čitanje Knjige proroka Malahije

Ovo govori Gospodin Bog:

Evo šaljem glasnika da put preda mnom pripravi.

I doći će iznenada u Hram svoj Gospodin koga vi tražite

i Anđeo Saveza koga žudite. Evo ga, dolazi već –

govori Gospodin nad Vojskama.

Ali tko će podnijeti dan njegova dolaska

i tko će opstati kad se on pojavi?

Jer on je kao oganj ljevačev i kao lužina bjeliočeva.

I zasjest će kao onaj što topi srebro i pročišćava.

Očistit će sinove Levijeve i pročistit će ih kao zlato i srebro

da prinose Gospodinu žrtvu u pravednosti.

Tad će biti draga Gospodinu žrtva Judina i jeruzalemska

kao u drevne dane i kao prvih godina.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 24,7-10

Pripjev: Tko je taj Kralj slave? To je sam Gospodin.

»Podignite, vrata, nadvratnike svoje, dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!«

»Tko je taj Kralj slave? Gospodin silan i junačan,
Gospodin silan u boju!«

»Podignite, vrata, nadvratnike svoje, dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!«

»Tko je taj Kralj slave? Gospodin nad Vojskama –
on je Kralj slave!«

Drugo čitanje Heb 2,14-18

Trebalo je da u svemu postane braći sličan.

Čitanje Poslanice Hebrejima

Budući da djeca imaju zajedničku krv i meso, i sâm Isus tako
postade u tome sudionikom da smrću obeskrijepi onoga koji imaše
moć smrti, to jest đavla, pa oslobodi one koji – od straha pred
smrću – kroza sav život bijahu podložni ropstvu. Ta ne zauzima
se dašto za anđele, nego se zauzima za potomstvo Abrahamovo.
Stoga je trebalo da u svemu postane braći sličan, da milosrdan
bude i ovjеровljen Veliki svećenik u odnosu prema Bogu kako bi
okajavao grijehe naroda. Doista, u čemu je iskušan trpio, može
iskušavanima pomoći.

Riječ Gospodnja.

Rembrandt Harmenszoon van Rijn,
Prikazanje Gospodinovo u hramu, 1627.

Pjesma prije Evanđelja Lk 2,32

Svjetlo na prosvjetljenje naroda,
slava puka tvoga izraelskoga.

Evanđelje Lk 2,22-32 (kraća verzija)

Vidješe oči moje spasenje tvoje.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

Kad se po Mojsijevu Zakonu navršise dani njihova čišćenja, poniješe Isusa u Jeruzalem da ga prikažu Gospodinu – kao što piše u Zakonu Gospodnjem: Svako muško prvorodenče neka se posveti Gospodinu! – i da prinesu žrtvu kako je rečeno u Zakonu Gospodnjem: dvije grlice ili dva golubića.

Živio tada u Jeruzalemu čovjek po imenu Šimun. Taj čovjek, pravedan i bogobožan, iščekivaše Utjehu Izraelovu i Duh Sveti bijaše na njemu. Objavio mu Duh Sveti da neće vidjeti smrti dok ne vidi Pomazanika Gospodnjega. Ponukan od Duha, dođe u Hram. I kad roditelji unijehše dijete Isusa da obave što o njemu propisuje Zakon, primi ga on u naručje, blagoslovi Boga i reče:

»Sad otpuštaš slugu svojega, Gospodaru, po riječi svojoj, u miru! Ta vidješe oči moje spasenje tvoje, koje si pripradio pred licem sviju naroda: svjetlost na prosvjetljenje naroda, slavu puka svoga izraelskoga.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Kod paljenja svijeća:	340.3	Evo Gospodin
ili:	184 ili 283	Ti divni Kralj si nebesnik
Ophod:	138	Svjetlost na prosvjetljenje
Ulazna:	75.1	Spominjemo se, Bože
Otpj. ps.:	ŽV str. 40	Tko je taj Kralj slave?
Prinosna:	233	Punina kad dođe vremena
Pričesna:	201	O svjetlo duša, Isuse
ili:	393-394	O Isuse, o Spase naš



MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, sveta Crkva se danas spominje Kristova prikazanja u hramu. Obasjani milošću, utecimo se vječnome Ocu, moleći ga da nas čuva u svjetlu istinske vjere:

1. Kristovo je rođenje obasjalo tamu ovozemnosti i svim ljudima donijelo spasenje. Daj da sveta Crkva neprestano pronosi svjetlo spasenja svim ljudima te neumorno poziva na obraćenje za vječnost, molimo te.
2. Kristovi su zemaljski roditelji ponizno vršili tvoje zapovijedi. Obdari pastire svete Crkve snagom svoga Duha da gorljivo žive za tvoju Istinu te neumorno svjedoče pripadnost tvojoj svetoj Riječi, molimo te.
3. Redovničke zajednice ognjišta su ljubavi i molitve. Blagoslovi njihovo zajedništvo i obdari ih mnoštvom mladića i djevojaka koji će svoje živote posvetiti služenju tebi i bližnjima, molimo te.
4. Djevica Marija je prihvatila postati majkom tvome Sinu. Daj da poštujemo dostojanstvo života, ponajprije u rođenju svakoga začetog djeteta, a potom i u odnosima s bližnjima, molimo te.
5. Marija i Josip su s velikom ljubavlju brinuli o Isusu. Daj da svim roditeljima svijeta dobrobit djeteta bude najveća zadaća, a tvoja svesrdna pomoć nagrada u vršenju uzvišene službe roditeljstva, molimo te.

Vječni Oče, sa svom te poniznošću molimo da ove naše molbe primiš i uslišiš. Ne uskrati nam svoju pomoć i milosrđe, već nas u svemu vodi i neprestano osvjetljavaj stazu vječnoga života.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Blagdan Prikazanja Gospodinova

Blagdan prikazanja Gospodinova, koji danas slavimo, vrlo je bogat teološkim sadržajem. Naime, Mojsijev zakon propisivao je da roditelji, četrdeset dana nakon rođenja prvog sina, pođu u Jeruzalem i prikažu svog prvorodunca Gospodinu u hramu. Tom zakonu podvrgnuli su se i Isusovi roditelji te su četrdeseti dan nakon rođenja prikazali svoje dijete Isusa u hramu. Tom prilikom svećenici su u hramu blagoslovili majku i tako je obredno očistili od poroda. Roditelji djeteta, kako je bio običaj u toj prigodi, bili su dužni žrtvovati Bogu janje, ako su bili bogatija obitelj, ili dvije grlice ili dva golubića ako su bili siromašniji. Kako su Josip i Marija bili siromašni tako su za prikazanje prinijeli skromniju žrtvu. U počecima kršćanstva, osobito na kršćanskom istoku, blagdan je bio usmjeren na Blaženu Djevicu Mariju te se slavilo Marijino očišćenje, a kasnijim razvojem naglasak je stavljen na Krista te se danas slavi Prikazanje Gospodinovo. Od 7. stoljeća blagdan se počeo slaviti u Rimu i to svečanom procesijom sa zapaljenim svijećama kao izrazom vjere u Krista kao svjetlo svijeta. Upravo zbog blagoslova svijeća i procesije, taj je blagdan kod nas nazvan Svijećnica. Doduše, u Dalmaciji i drugdje na Jadranu koristi se i drugi naziv Kandelora (od latinskog *candella*-svijeća), a u Slavoniji Svitlomari-nje (Isus – svjetlo Marijino). Ovaj blagdan zapravo povezuje božićno otajstvo s vazmenim: novorođeni Isus, sin Božji i sin Marijin, postao je čovjekom da za naše spasenje bude prikazan i žrtvovan kao vazmeno janje. On je ona Svjetlost istinita koja je došla na svijet da prosvjetli svakog čovjeka.

Starac Šimun i starica Ana

Posebnu draž današnjem blagdanu daju dvoje staraca: Šimun i Ana. Potaknuti Duhom Svetim bili su u hramu upravo u trenutku kad su Marija i Josip donijeli Isusa na

prikazanje. Ovo dvoje staraca očima vjere prepoznali su u djetetu Onoga kojega su generacije iščekivale – Mesiju, Spasitelja. U hramu je zasigurno bilo i drugih vjernika, ali samo su njih dvoje u Isusu prepoznali Boga. Zašto baš njih dvoje? Evanđelje nam daje odgovor. Starac Šimun, čiji ostaci – kako se vjeruje – počivaju u poznatoj škrinji svetoga Šime u Zadru, bijaše pravedan, bogobojazan, ukratko, čovjek pun duha Božjega. Evanđelist svjedoči kako je Šimun budno iščekivao Utjehu Izraelovu, a starica Ana je postila i molila u hramu gotovo danonoćno služeći Gospodinu. To hoće reći da njih dvoje nisu samo vjerovali, već i čeznuli za Bogom. Željeli su osjetiti Božju blizinu, iskusiti njegovu prisutnost i blagoslov. Velika je razlika između onoga tko samo vjeruje i onoga tko cijelim bićem čezne za Bogom, želi da Bog postoji i da se njegova volja vrši. Upravo zbog te vjere Duh Sveti im je otvorio oči da vide ono što je drugima bilo nevidljivo.

Koliku je radost osjetio starac Šimun govori i njegovo iskreno priznanje nakon prikazanja Isusa u hramu u kojem izriče da sada može mirno i umrijeti jer je vidio »Svjetlost na prosvjetljenje naroda«. Vidio je Mesiju i bio presretan slično kao i Ivan Krstitelj koji je vidjevši Krista uskliknuo: »Evo Jaganjca Božjega, evo onoga koji oduzima grijehe svijeta« (Iv 1,29). Kako je Ivan sasvim mirno gledao kako njegovi učenici odlaze za Isusom jer je znao da Isus treba da raste, a on da se umanjuje (Iv 3,30) tako je i starac Šimun znao da je svoju misiju izvršio i da može u miru umrijeti. Obojica su proročki navijestili dolazak onoga koji je Svjetlo svijeta (Iv 8,12). Njihovu svjedočanstvu mnogi su povjerovali zbog toga što su i oni 'svjetlili'.

Isus Krist svjetlo svijeta

Krist je pravo svjetlo koje nas vodi kroz život, prosvjetljuje našu pamet, naša srca i uvodi

nas u vječni život. Kad bi se ugasio sunce, osam minuta poslije toga – ističu znanstvenici – na zemlji bi počelo veliko umiranje. Isto tako, na duhovnom području, čim se u našim srcima ugasi duhovno svjetlo, čim se udaljimo od Krista – ostajemo u mraku; naša duša postaje prazna, nezadovoljna, hladna. Mi živimo jedino iz odnosa s Kristom, odnosa koji oblikuje sve druge naše odnose. Bog je izvor naše radosti i predanje njemu jamstvo je kako ispunjenog života na zemlji tako i života u vječnosti. U tom smislu ako tražimo poruku ovog blagdana za nas, onda trebamo krenuti od čina prikazanja. Naš život ima smisla samo onda ako ga prikažemo Bogu, ako se stavimo njemu na raspolaganje. Sve ono što želimo zadržati samo za sebe, izgubljeno je za vječnost. To najbolje znaju redovnici i redovnice koji na današnji dan slave Dan posvećenog života. Slijedeći Krista kroz zavjete poslušnosti, siromaštva i čistoće oni nastoje biti Božji svjetionici, osobito onima koje je tama nevjere odvela u besmisao života. Njihova predanost, skromnost i spremnost na žrtve za druge odražavaju Kristovu ljubav i jačaju pouzdanje u Božju providnost. Oni su znak i svjedočanstvo uskrsnog života i kao takvi neprestano nas podsjećaju na cilj i svrhu našeg života.

Biti svjetionici Istine

Osim svećenika i redovnika i vjernici laici su pozvani biti svjedoci Božje ljubavi i prisutnosti u svijetu. Naša zajednička zadaća danas, u vremenu brzih društveno-kulturnih promjena, puno je zahtjevnija nego prije. Naime, živimo u vremenu kad moramo sve do jučer samorazumljive vrednote tumačiti i dokazivati. Prije više od sto godina Chesterton je proročki nagovijestio ovu borbu za očuvanje normalnosti ističući kako *će vatre planuti kako bi se svjedočilo da su dva i dva četiri i mačevi isukati kako bi se dokazalo da je ljeti lišće zeleno*. Nagli razvoj tehnologije čini se da je 'bacio' čovjeka pod svoje 'točkove' i izazvao radikalni antropološki lom koji sve više dolazi do izražaja. Premda



Vittore Carpaccio,
Prikazanje Gospodinovo u hramu, 1510.

je zadaća Crkve ponajprije svjedočanstvom života 'braniti' Boga, ona je sve više prisiljena braniti čovjeka. Iako je nositeljica natprirodnoga, ona je sve češće dužna zaštititi prirodno; iako je prisutnost Vječnoga, ona sve više služi kao jamac vremenitoga. Nadalje, premda je hram Duha, sve se više pokazuje kao Čuvarica tijela, spola, čak i materije, ističe Fabrice Hadjadj, poznati francuski filozof i kršćanski pisac. Da, čini se da će Crkva poginuti braneći ne toliko Boga koliko čovjeka, njegovu narav, razum, spolnost i tijelo. To i jest njezina zadaća jer nevjerodostojno je cijeniti Umjetnika, a ne poznavati i ne čuvati i njegova djela. Čovjeka sve više treba spasiti od njega samoga.

Ivica Jurić

Peta nedjelja kroz godinu

9. veljače 2025.

ULAZNA PJESMA

Dodite, prignimo koljena
i padnimo nice pred
Gospodinom koji nas stvori,
jer on je Gospodin, Bog naš.
(Ps 95,6-7)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, tvoja nam je
milost jedina nada,
a tvoja zaštita jedina
sigurnost. Molimo te:
snaži svoju obitelj
neprestanim dobročinstvima.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
ti nam jelo i piće daješ za
održanje vremenitog života.
Molimo te da nam postanu i
otajstvo vječnoga spasenja.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Neka hvale Gospodina za
dobrotu njegovu, za čudesa
njegova sinovima ljudskim!
Jer gladnu dušu on nasiti,
dušu zgladnjelu on napuni
dobrima. (Ps 107,8-9)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, htio si da jedemo
od jednog kruha
i pijemo iz jedne čaše.
Daj da životom budemo
jedno u Kristu i u radosti
plodni za spasenje svijeta.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 6,1-2a.3-8

Evo me, mene pošalji!

Čitanje Knjige proroka Izaije

One godine kad umrije kralj Uzija, vidjeh Gospodina gdje sjedi na prijestolju visoku i uzvišenu. Skuti njegova plašta ispunjahu svetište. Iznad njega stajahu serafi i klicahu jedan drugome: »Svet! Svet! Svet! Gospodin nad vojskama! Puna je sva zemlja slave njegove!« Od gromka glasa onih koji klicahu stresose se dovraci na pragovima, a Dom se napuni dimom. Rekoh: »Jao meni, propadoh jer čovjek sam nečistih usana. U narodu nečistih usana prebivam, a oči mi vidješe Kralja, Gospodina nad vojskama!« Jedan od serafa doletje k meni: u ruci mu žerava koju uze kliještima sa žrtvenika; dotače se njome mojih usta i reče: »Evo, usne je tvoje dotaklo, krivica ti je skinuta i grijeh oprošten.« Tada čuh glas Gospodnji: »Koga da pošaljem? I tko će nam poći?« Ja rekoh: »Evo me, mene pošalji!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 138,1-5. 7c-8

Pripjev: Pred licem anđela pjevam tebi, Gospodine.

Zahvaljujem ti, Gospodine, iz svega srca
jer si čuo riječi mojih usta.
Pred licem anđela pjevam tebi,
bacam se nice prema svetom hramu tvojemu.

Zahvaljujem imenu tvomem
za tvoju dobrotu i vjernost.
Kad sam te zazvao, uslišio si me,
dušu si moju pokrijepio.

Nek ti zahvaljuju, Gospodine,
svi kraljevi zemlje kad čuju riječi usta tvojih,
nek pjevaju putove Gospodnje:
»Zaista, velika je slava Gospodnja!«

Gospodine, tvoja me desnica spašava!
Gospodin će dovršiti što započe za me!
Gospodine, vječna je ljubav tvoja:
djelo ruku svojih ne zapusti!

Drugo čitanje 1Kor 15,3-8.11 (kraća verzija)

Ovako propovijedamo, ovako vjerujemo.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Doista, predadoh vam ponajprije što i primih: Krist umrije za grijehe naše po Pismima; bi pokopan i uskrišen treći dan po Pismima; ukaza se Kefi, zatim dvanaestorici. Potom se ukaza braći, kojih bijaše više od pet stotina zajedno; većina ih još i sada živi, a neki

James Tissot,
Čudesan ulov riba, 1886. – 1894.

usnuše. Zatim se ukaza Jakovu, onda svim apostolima. Najposlije, kao nedonoščetu, ukaza se i meni. Ili dakle ja ili oni: tako propovijedamo, tako vjerujete.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mt 4,19

Hajdete za mnom, govori Gospodin,
učinit ću vas ribarima ljudi

Evanđelje Lk 5,1-11

Oni ostaviše sve i pođoše za njim.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme:

Dok se oko Isusa gurao narod da čuje riječ Božju, stajaše on pokraj Genezaretskog jezera. Spazi dvije lađe gdje stoje uz obalu; ribari bili izašli iz njih i ispirali mreže. Uđe u jednu od tih lađa; bila je Šimunova pa zamoli Šimuna da malo otisne od kraja. Sjedne te iz lađe poučavaše mnoštvo.

Kada dovrši pouku, reče Šimunu: »Izvezi na pučinu i bacite mreže za lov.« Odgovori Šimun: »Učitelju, svu smo se noć trudili i ništa ne ulovismo, ali na tvoju riječ bacit ću mreže.« Učiniše tako te uhvatiše veoma mnogo riba; mreže im se gotovo razdirale. Mahnuše drugovima na drugoj lađi da im dođu pomoći. Oni dođoše i napuniše obje lađe, umalo im ne potonuše.

Vidjevši to, Šimun Petar pade do nogu Isusovih govoreći: »Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!« Zbog lovine riba što ih uloviše bijaše se zapanjio on i svi koji bijahu s njime, a tako i Jakov i Ivan, Zebedejevi sinovi, drugovi Šimunovi. Isus reče Šimunu: »Ne boj se! Odsada ćeš loviti ljude!« Oni izvukoše lađe na kopno, ostaviše sve pođoše za njim.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	78.2	Dođite prignimo koljena
ili:	207	Prigni se svako koljeno
Otpjevni psalam:		Pred licem anđela (ŽV 1/2010)
Prinosna:	XV	Oče primi žrtvu ovu
Pričesna:	154	Žeđa duša moja
	200	O Kruše živi, milosni
Završna:	259	Krist nas je sobom hranio



MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, da bismo osjetili Božje djelovanje u životu, priznajmo svoju malenost i grješnost te skrušena srca uputimo Bogu Ocu prošnjem:

1. Crkva je poslana svemu svijetu naviještati tvoju nebesku slavu. Daj da svojim djelovanjem svjedoči tvoju moć i neizmjernu ljubav koja je kadra mijenjati svijet, molimo te.
2. Kriza modernog društva uvlači se u pore svete Crkve. Daj da svećenici ne malakšu u vjeri, već djelovanjem tvoga Duha vrata svijetu povjerenje u tvoju svemoć i brigu za svaku dušu, molimo te.
3. Svijet današnjice oglašuje se na tvoj poziv na svetost. Daj da prepoznamo istinske životne vrijednosti i trudimo se nasljedovati tvoj nauk, molimo te.
4. Željni položaja u društvu, često postajemo tašti i egocentrični. Podaj nam spoznati vlastitu malenost i prihvatiti tvoju ruku spasenja na putu obraćenja, molimo te.
5. Često se u životu ne usudimo krenuti iznova. Daj da, poput Petra, prihvatimo svoju ljudsku ograničenost i spremno se odazovemo tvome pozivu, molimo te.

Bože Oče, ponekad zaboravljamo slušati tvoje riječi pa tako lutamo pogrešnim putovima. Poslušaj ove naše prošnje te nas svojom ljubavlju očuvaj ovozemaljskih lutanja da bismo vjerno slijedili tvoj nauk i vršili tvoje zapovijedi.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Božji poziv

Kada razmišljamo nad brojkama Božjega poziva upućenog budućim svećenicima, redovnicima i redovnicama, tada nam se čini kao da u moderno vrijeme Bog ne upućuje svoj poziv tako često, ili je možda s naše strane poslušnost njegovom glasu pomalo zanemarena. Zanimljiva su današnja čitanja, uzeta iz Knjige proroka Izaije i Lukinoga evanđelja, jer govore o spremnom odgovoru onih kojima je poziv bio upućen.

Božji poziv upućen proroku Izaiji u kontekstu hramske liturgije (Iz 6,1-8)

Izaija ima viđenje u hramu, te vidi Gospodina koji sjedi na uzvišenom prijestolju. Iako slika tog uzvišenog prijestolja predstavlja Božju transcendentnost, ipak slika njegovoga plašta što ispunja svetište pokazuje Božju imanentnost ovome svijetu. Bog je u isto vrijeme 'svet i uzvišen', što znači drukčiji i odvojen od ovoga svijeta, ali je u isto vrijeme također 'blizu i prisutan'. Zato serafi s pravom kliču Gospodinu i u svojoj pjesmi hvale Gospodina, koji je u isto vrijeme svet i uzvišen, gospodar vojska nebeskih i svega stvorenoga: »Svet! Svet! Svet! Gospodin nad vojskama!«, a ipak blizu i prisutan u ovome svijetu: »Puna je sva zemlja slave njegove!«. Upravo unutar takvog liturgijskog iskustva hrama, te urođenosti u Božju prisutnost i svetost, Izaija čuje glas Gospodnji: »Koga da pošaljem? I tko će nam poći?«. Prije nego će Izaija krenuti govoriti narodu on doživljava Božju objavu u kontekstu hrama i hramske liturgije. Nije li upravo ta činjenica ono što često nedostaje u modernom vremenu? Moderni je čovjek zaokupljen drugim stvarima i događajima, što mu najčešće pojeđu vrijeme te nema više vremena za Crkvu, nedjeljnu liturgiju u hramu i osluškivanje Božjega glasa koji mu je upućen preko riječi Svetoga pisma. Sigurno, Bog govori

također i u velebnom hramu prirode što ga je on stvorio, ali rijetki su ljudi koji vide ruku Stvoritelja na djelu u prirodnim ljepotama. Češće se prirodu i njezine ljepote, a u moderno vrijeme i njezine zakone što ih je Stvoritelj utisnuo, želi prilagoditi vlastitoj koristoljubivosti te interpretirati Božji glas koji odzvanja u prirodi na način kako to pojedincu ili nekim organizacijama odgovara. Ipak, priroda je snažna, jer je odraz snažnog Boga Stvoritelja, te u suprotstavljanju prirodi čovjek otkriva snažan otpor, ne bi li ga nekako i taj otpor doveo do iskustva malenosti, skromnosti i vlastite grješnosti, sve ono što i prorok Izaija otkriva u svome životu: »Jao meni, propadoh jer čovjek sam nečistih usana. U narodu nečistih usana prebivam, ...«

Zato prije nego što prihvća proročki poziv, Izaija priznaje vlastitu grješnost i nedostatnost, što postaje osnovna karakteristika gotovo svakog Božjeg poziva opisanog u Svetome pismu: Mojsije za sebe kaže da nikada nije bio čovjek rječit (usp. *Izl* 4,10); Amos za sebe kaže da nije prorok ni proročki sin (usp. *Am* 7,14); Jeremija za sebe kaže da ne umije govoriti jer je još mlad (usp. *Jer* 1,6), a Petar u današnjem evanđelju govori Isusu: »Idi od mene! Grešan sam čovjek, Gospodine!«. Osjećaj nedostatnosti za povjereno poslanje, te malenosti i grješnosti s obzirom na osobni život proroka uvijek prati pravi Božji poziv. Sada je razumljivo zašto u modernom svijetu nedostaju proroci Božji. Najčešće se i moderni proroci doživljavaju kao svjetske veličine, ljudi utjecajni u društveno političkom svijetu oko kojih se gradi kult ličnosti. Takvi proroci kao da nemaju mjesta za Božji kult, jer je njihova osobnost zasjenila Božju riječ i njegovo djelovanje. Tek nakon što je prorok Izaija očišćen žeravicom sa žrtvenika za žrtve paljenice, on se hrabro odaziva te kaže: »Evo me, mene pošalji!«.



Sebastiano Ricci, *Čudesan ulov riba*, 1695.

Božji poziv upućen Petru u kontekstu naviještanja Božje riječi (Lk 5,1-11)

Zanimljivo je da je Petru u današnjem evanđelju Božji poziv bio upućen u kontekstu Isusovog naviještanja Božje riječi narodu, te možemo zaključiti da je unutar današnjih čitanja Božji poziv upućen pojedincima u liturgijsko biblijskom kontekstu. Taj je kontekst ispunjen djelovanjem Duha Božjega, te je i u modernom vremenu potreban kako bi ljudi mogli doživjeti Božje djelovanje i čuti Božji govor. Isus je ušao u Petrovu lađu i iz Petrove lađe počeo poučavati mnoštvo. Petar je slušao taj Isusov zajednički navještaj svima. Sigurno ga je taj navještaj oduševio, kao što je oduševio i narod što se gurao oko Isusa. Ova nas slika povezuje sa zajedničkim navještajem Božje riječi što se događa na našim nedjeljnim liturgijama. Božja je riječ na raznoliki način raspoređena tijekom liturgijske godine, te vjernik koji redovito dolazi na nedjeljnu svetu misu i neprekidno zahvaća od bogatstva Božje riječi, jest sličan žednome čovjeku što svakoga dana vrčem zahvaća svježu vodu na bunaru. Zajedničko slušanje Božje riječi postaje kontekst unutar kojega Bog počinje snažno govoriti i unutar kojega se rađa sljedeći korak, a to je izričiti Božji govor pojedincu. Nakon što je Isus dovršio pouku svima, sada izgovara riječ koja je upućena samo Petru: »Izvezi na

pučinu i bacite mreže za lov.« To je osobna riječ Petru, nema više mnoštva naroda, a riječ je povezana s njegovim životnim iskustvom ribara i kao da se suprotstavlja svemu što je Petar do sada znao o ribarenju. Zato Petar i kaže Isusu da su se s ribarenjem mučili čitavu noć i ništa nisu ulovili, no zaključuje: »...ali na tvoju riječ bacit ću mreže.« Na koju to Isusovu riječ misli Petar? Iz neposrednog rečeničnog konteksta to je Isusova osobna riječ upućena Petru: »Izvezi na pučinu i bacite mreže za lov.« Ali to je također i ona zajednička riječ koju je Petar slušao zajedno s narodom dok je Isus iz njegove lađe propovijedao. Ta ga je riječ oduševila, možda malo i zamislila, te je postala širi kontekst unutar kojega Isus upućuje osobne zahtjeve Petru i traži od njega konkretno povjerenje s obzirom na hvatanje ribe po danu. Moderan čovjek ne može reći Isus: »...ali na tvoju riječ, učitelju...«, jer najčešće nema konteksta zajedničkoga slušanja Božje riječi, te mu se osobni Božji zahtjevi čine preteški i poput neke tlapnje, jer nije naučio u tišini slušati Isusa kako nedjeljom propovijeda u Petrovoj lađi Crkve.

Potrebno je, stoga, vratiti se redovitim nedjeljnim svetim misama pa će doživljaj liturgije i slušanja Božje riječi postati širi kontekst unutar kojeg će Gospodin moći uputiti svoj poziv modernom čovjeku.

Mladen Horvat

Šesta nedjelja kroz godinu

16. veljače 2025.

ULAZNA PJESMA

Budi mi, Gospodine, hrid
zaštite, tvrđava spasenja.
Jer ti si hrid moja, tvrđava
moja, radi imena svoga vodi
me i ravnaj!
(Ps 31,3-4)

ZBORNA MOLITVA

Bože, rekao si da boraviš u
pravednu i iskrenu srcu.
Daj da mi budemo takvi te
se trajno nastaniš u nama.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek nas ovaj
prinos očisti i obnovi na
sliku Kristovu, da vršimo
tvoju volju i postignemo
obećanu nagradu.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Bog je tako ljubio svijet
da je dao svoga Sina
Jedinorođenca da nijedan
koji u njega vjeruje
ne propadne, nego da ima
život vječni.
(Iv 3,16)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, uživali smo
kruh s neba. Daj da ga uvijek
budemo gladni jer nam
daje pravi život.
Po Kristu Gospodinu
našemu.

Prvo čitanje Jr 17,5-8

Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka, a blagoslovljen koji se uzda u Gospodina.

Čitanje Knjige proroka Jeremije

Ovo govori Gospodin:

»Proklet čovjek koji se uzda u čovjeka,
i slabo tijelo smatra svojom mišicom,
i srce svoje od Gospodina odvraća.

Jer on je kao drač u pustinji:

ne osjeća kad je sreća na domaku,
tavori dane u usahloj pustinji,
u zemlji slanoj, nenastanjenoj.

Blagoslovljen čovjek koji se uzda u Gospodina
i kome je Gospodin uzdanje.

Nalik je stablu zasađenu uz vodu

što korijenje pušta k potoku:

ne mora se ničeg bojati kad dođe žega,
na njemu uvijek zelenilo ostaje.

U sušnoj godini brigu ne brine,
ne prestaje donositi plod.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 1,1-4.6

Pripjev: Blago čovjeku koji se uzda u Gospodina.

Blago čovjeku koji ne slijedi savjeta opakih,
ne staje na putu grešničkom
i ne sjeda u zbor podrugljivaca,
već uživa u zakonu Gospodnjemu,
o zakonu njegovu misli dan i noć.

On je ko stablo zasađeno pokraj voda tekućica

što u svoje vrijeme plod donosi; lišće mu nikad ne vene,
sve što radi dobrim urodi.

Nisu takvi opaki, ne, nisu takvi!

Oni su ko pljeva što je vjetar raznosi.

Jer Gospodin zna put pravednih,
a propast će put opakih.

Drugo čitanje 1Kor 15,12.16-20

Ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vjera vaša.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo: Ako se propovijeda da je Krist od mrtvih uskrsnuo, kako neki među vama govore da nema uskrsnuća mrtvih? Jer ako mrtvi ne uskršavaju, ni Krist nije uskrsnuo. A ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vjera vaša, još ste u grijesima. Onda i oni koji usnuše



u Kristu, propadoše. Ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjedniji smo od svih ljudi.

Ali sada: Krist uskrsnu od mrtvih, prvina usnulih!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Lk 6,23ab

Radujte se i poskakujte, govori Gospodin,
evo, plaća vaša velika je na nebu.

Evanđelje Lk 6,17.20-26

Blago vama, siromasi! Jao vama, bogataši!

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Isus siđe s dvanaesticom i zaustavi se na ravnu. Podigne oči prema učenicima i govoraše:

»Blago vama, siromasi: vaše je kraljevstvo Božje! Blago vama koji sada gladujete: vi ćete se nasititi! Blago vama koji sada plaćete: vi ćete se smijati! Blago vama kad vas zamrže ljudi i kad vas izopće i pogrde te izbace ime vaše kao zločinačko zbog Sina Čovječjega! Radujte se u dan onaj i poskakujte: evo, plaća vaša velika je na nebu. Ta jednako su činili prorocima oci njihovi!«

»Ali jao vama, bogataši: imate svoju utjehu! Jao vama koji ste sada siti: gladovat ćete! Jao vama koji se sada smijete: jadikovat ćete i plakati! Jao vama kad vas svi budu hvalili! Ta tako su činili lažnim prorocima oci njihovi.«

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Svaki čovjek u svome srcu nosi istinsku čežnju za kraljevstvom Božjim. Da bismo zavrijedili biti dostojni vječnoga kraljevstva, uputimo nebeskom Ocu svoje iskrene molitve:

1. Svoje blagoslove obilno izlivaš na sve koji ti se utječu. Blagoslovi svoju svetu Crkvu i daj da svoje pouzdanje uvijek stavlja u tvoje svete ruke, molimo te.
2. Tvoj je Sin neprestano naučavao i tako u srcima ljudi postavio temelje vjere. Obdari papu, biskupe i svećenike mudrošću da mogu na svima razumljiv način tumačiti sveto Pismo, molimo te.
3. Mnogi su ljudi ismijavani, mučeni i ubijani poradi Krista. Daj da u svijetu prestane svaka mržnja i netrpeljivost prema kršćanima, molimo te.
4. U raznim se životnim kušnjama uzdamo u tvoje milosrđe. Budi nam na pomoć kada sami ne možemo dalje te nas čuvaj u vjeri i u danima mira i blagostanja, molimo te.
5. Grešna ljudska narav često nas udaljava od tebe. Daj da se neprestano trudimo živjeti pravedno i vršiti pokoru za svoje grijehе kako bismo jednog dana zavrijedili mjesto u tvome nebeskom kraljevstvu, molimo te.

Oče nebeski, zahvaljujemo ti na svakoj uslišanoj molitvi. Iako tvoje milosrđe prema nama nema granica, daj da u svojoj grešnosti i ljudskim slabostima ne slijedimo pogrešne puteve, već te uvijek i nadasve ljubimo, uzdajući se tako u vječnu nagradu u nebesima.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	223	S nama je Gospod nad vojskama
ili:	I	Svi kliknimo Kristu
Otpjevni psalam:	hilp.hr	Blago čovjeku
Prinosna:	231	Jedan kruh
Pričesna:	135.3	Bog je tako ljubio svijet
	186	Sva ljubavi mi, Isuse
	199 ili 200	O Kruše živi, milosni
Završna:	753	Do nebesa

Blaženstva. Zakon slobodnih

U kratkom ulomku knjige proroka Jeremije čujemo istu poruku kao i u otpjevnom psalmu: »Blago čovjeku koji se uzda u Gospodina«. Doista, otpjevni psalam preuzima Jeremijine riječi i razvija ih novim slikama. Koja je svrha pouzdanja u Gospodina i stavljanja Božjeg zakona u središte našeg života? Svrha je imati zdrave temelje vlastite egzistencije. U životu imamo dva izbora: pouzdanje u Boga i vlastitu samodostatnost. Božja riječ današnje nedjelje poziva nas da sve svoje pouzdanje stavimo u Gospodina, jer tko se u njega uzda neće se razočarati nikad. Ulazna antifona današnje mise glasi: »Budi mi, Gospodine, hrid zaštite, tvrđava spasenja. Jer ti si hrid moja, tvrđava moja; radi svoga imena vodi me i ravnaj.« (Ps 31,3-4) Ovi stihovi su usrdna molitva čovjeka koji je ugrožen od neprijatelja. I nas ugrožavaju iskonski neprijatelji: grijeh, smrt, Sotona. Za oslobođenje od grijeha važno je naše sudjelovanje; stoga nas Crkva na početku svake svete mise poziva da se pokajemo i odrekemo grijeha.

Novi zakon kršćanskog života

Današnji navještaj Evanđelja predstavlja nam Isusa najprije u usporedbi s Mojsijem, a potom kao navjestitelja drukčijih vrijednosti nego što ih svijet shvaća. Mojsije se uspeo na osamljeno brdo, dugo vremena proboravio u razgovoru s Bogom, a onda prenio narodu Božji zakon. Isus je htio da se ta sveta povijest nastavi. I on je proboravio u molitvi cijelu noć na osamljenom brdu, a kad se razdanilo sišao je u ravnicu okupljenim učenicima. Odabrao je dvanaestoricu da budu vođe Božjeg naroda Novoga zavjeta i potom proglasio blaženstva. Ona su najistinitiji izraz evanđeoske poruke, pa ih se stoga može smatrati sintezom moralne fizionomije Isusovih učenika. U tekstu koji nam Luka nudi ustrajno se pojavljuje uzvišenost siromaštva koju evanđelist

predstavlja kao jasan zahtjev za one koji namjeravaju slijediti Isusa. Prvo blaženstvo, koje definira i precizira sva ostala, počinje riječima: »Blago vama siromasi...«. Pravo siromaštvo nije prijezir prema materijalnim dobrima. Siromasi su blaženi, jer su im ruke i srca otvorena za iščekivanje Boga koji ne razočarava. *Katekizam Katoličke Crkve* nas podsjeća da se »prava sreća ne nalazi u bogatstvu ili blagostanju, ni u ljudskoj slavi ili moći, ni u kojem ljudskom djelu, ma kako ono korisno bilo, kao što su znanosti, tehnike i umjetnosti, ni u kojem god stvorenju, nego u Bogu samome, vrelu svakog dobra i svake ljubavi« (br. 1723). Sveta Terezija od Isusa to jezgroviito kaže: Tko ima Boga ima sve. Samo Bog je dostatan.

Blaženstva – temelj kršćanske etike

Prema kršćanskoj tradiciji kršćanska se etika temelji na blaženstvima. U ovom govoru Isus je izrekao plan i program kršćanskog življenja. Proroci su opisali mesijansko vrijeme kao vrijeme siromašnih, gladnih, progonjenih. Isus naviješta da je to vrijeme došlo. Sva blaženstva Isus svodi na jedno: na radost zbog dolaska kraljevstva Božjega. Samo u svjetlu Kraljevstva Božjega može se opravdati paradoksalnost njegovih tvrdnji. U Isusovu kraljevstvu ljestvica vrednota je različita od ljestvice vrednota u ljudskom kraljevstvu. Ljudi obično kažu jadni siromasi, gladni, žedni a Isus kaže blago njima.

U biblijskoj tradiciji riječ blaženi je svečana i njome se označuju sva dobra koja dolaze od Boga. Blažen je čovjek koji prihvaća spasenje. Blaženstvo pretpostavlja vjeru. Na jednom mjestu u Matejevju evanđelju reći će Isus Petru: Blago tebi Šimune sine Jonin jer ti to ne objavi tijelo i krv, nego Otac moj nebeski. Osim vjere blaženstvo pretpostavlja i ustrajnost i budnost. U svojoj poslanici kaže Jakov: Blago čovjeku koji odolijeva kušnjama, jer će, kad se



Pogled s Brda blaženstava

pokaže prokušanim, primiti vijenac. A kao primjer ustrajnosti možemo spomenuti rečenicu iz Lukina evanđelja u kojoj Isus kaže: Blago slugama koje Gospodar, kada dođe nađe gdje bdiju.

Isus naziva blaženim siromahe, blage, žalosne, gladne, žedne, mirotvorce, progone zbog pravednosti. Svako je blaženstvo popraćeno obećanjem. Obećanja se odnose na budućnost. Jedino se prvo i zadnje blaženstvo u Matejevu evanđelju odnose na sadašnjost. Siromasi i progonjeni su već u kraljevstvu nebeskom, odnosno evanđelje kaže njihovo je kraljevstvo nebesko.

U Starom zavjetu Blaženstvo se poistovjećuje sa samim Bogom. Isus u sebi utjelovljuje blaženstva, živeći ih savršeno, zato navještaju o blaženstvima prethodi evanđeoski ulomak koji govori općenito o Isusovom poslanju. Njemu su dovodili sve koje je mučila kakva nevolja, razne bolesnike i patnike, opsjednute, mjesečare, uzete. On je tražio siromahe i njima poklanjao posebnu pozornost. I On je sam bio siromašan, patnik, gladan i progonjen i bio je ljubljen od Boga i Spasitelj. Isusov život pokazuje da su siromašni blaženi, jer su u središtu kraljevstva nebeskog. Isus je živio ideale blaženstva i u njemu su se ostvarila sva Božja obećanja. Ne nalazimo se, dakle,

pred utopijom nego pred životnim programom koji može ostvariti svaki učenik.

Siromaštvo kao put radosti

Izbor siromaštva i jednostavnosti života, dobro shvaćen, izbor je za radost. Isus obećava »blaženstvo« siromasima, radost srca, i to ne samo na onom svijetu, nego i na ovom. Vrlo je značajno da je sveti Franjo, asiški siromašak, poznat i kao svetac savršene radosti i sveopćeg bratstva. Premda je bio siromašan, znao je uživati u svemu. Sve je bilo njegovo: sunce, mjesec, izvori, životinje. Franjo je bio čovjek koji ništa nije imao, a sve je posjedovao. Suprotno od onoga što se događa nezasićenom škrcu. Želeći posjedovati sve, ne uživa ni u čemu; ne nalazi zadovoljstvo promatrajući umjetničko djelo, ni u zalasku sunca, niti u izvoru bistre vode. Ne zanima ga ono o čemu ne može reći: »Moje je! Pripada meni!«. Jednostavnost i sabranost plod su izbora slobode i to već na jednostavnoj ljudskoj razini. Previše stvari, beskorisnih i umjetnih potreba stvaraju ovisnost i čine nas nesposobnima za bilo kakvo odricanje i prilagodbu promjenama. Guše najdublje vrijednosti i čine nas robovima potreba. Sreća se ne sastoji u tome da možemo zadovoljiti sve potrebe, već u tome da imamo što manje potreba za zadovoljenje.

Danimir Pezer

Tko je taj Kralj slave?

Otpjevni psalam za blagdan Prikazanja Gospodinova

Ivan Andrić

Ant.

Tko je taj Kralj sla - - ve? To je sâm Go - spo - din.

Ps 24, 7.8.9.10

1. »Podignite, vrata, nadvratnike svo - je, dižite se, dve - ri vje - čne,
2. »Tko je taj Kralj sla - ve?« »Gospodin si - lan i ju - na - čan,
3. »Podignite, vrata, nadvratnike svo - je, dižite se, dve - ri vje - čne,
4. »Tko je taj Kralj sla - ve?« »Gospo - - din nad voj - ska - ma,

1. da unide Kralj sla - ve!«
2. Gospodin si - lan u bo - ju!«
3. da uni - - đe Kralj sla - ve!«
4. on je Kralj sla - ve!«



INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr



CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.



**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.



HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji